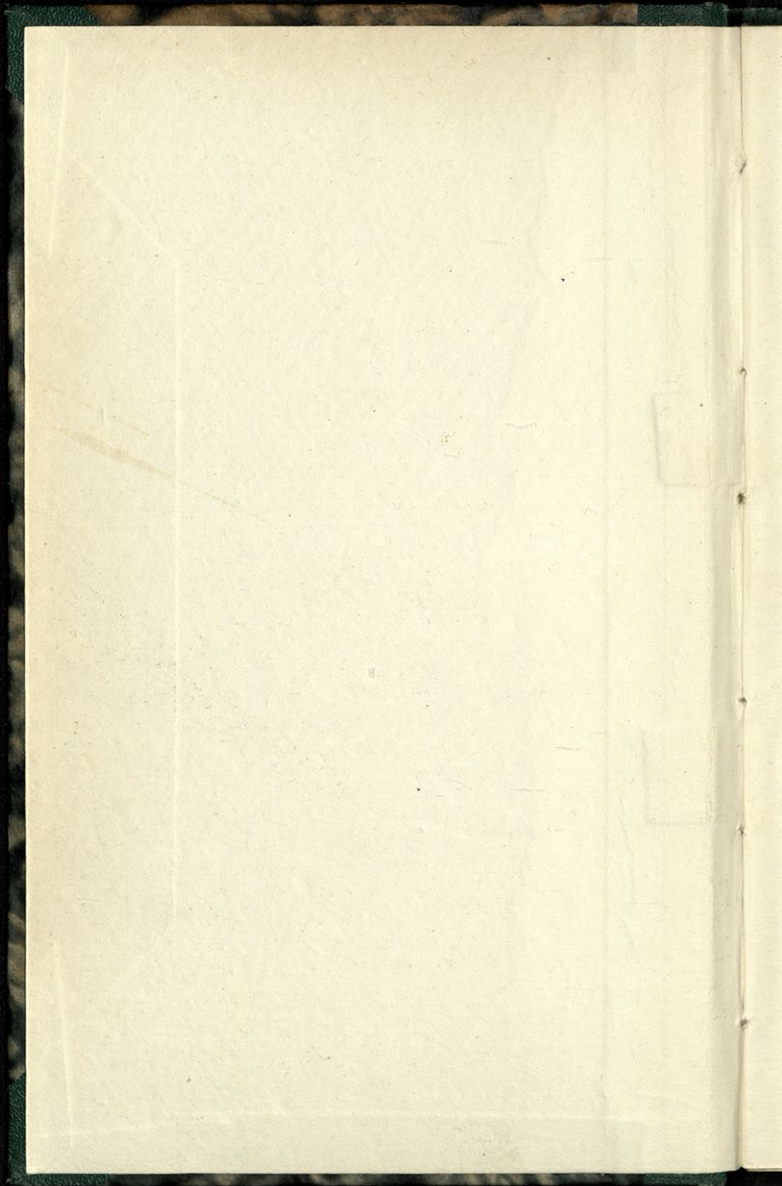

47628

Orig.

OTROK.

ZAZNAMEK RAZSTAVE
ZA VZGOJO, VARSTVO
IN SPLOŠNI BLAGOR
:: :: MLADINE. :: ::

Pozor!

Prosim prečitati! Važno!

Cenik s koledarjem zastoj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša zaloga **zlatnine** in **srebrnine**. Lepa, primerna darila, posebno za krst, birmo, gg. ženine in neveste.

Velika izbora

najboljših in najtrpežnejših **koles**, kakor tudi vseh kolesarskih potrebščin po najnižjih cenah. Velika zaloga Singerjevih in Gritznerjevih **šivalnih strojev**.

V moji zalogi so najboljše in najlepše ure vseh vrst.

Verižice in prstani najmodernejše fačone.

Izbora namizne oprave in nastavkov iz pravega in China-srebra.

Usojam si navesti le nekaj cen razstavljenega blaga: krstna darila iz China-srebra v lepem svilnatem etuiju 8, 8.50, 9.—, 10.—, 12.—, 13.—, 14.—, 15.—, 16.—, 17.— K. Krstna darila iz pravega srebra v lepem svilnatem etuiju od 15 K do 50 K.

Srebrna urica v etuiju od 12 K naprej.

Zlata zavrata verižica z lepim obeskom v svilnatem etuiju od 18 K naprej.

V glavni zalogi imam veliko lepe namizne oprave prav primerno za novoporočence.

Priporočam se prav vljudno za obilen obisk

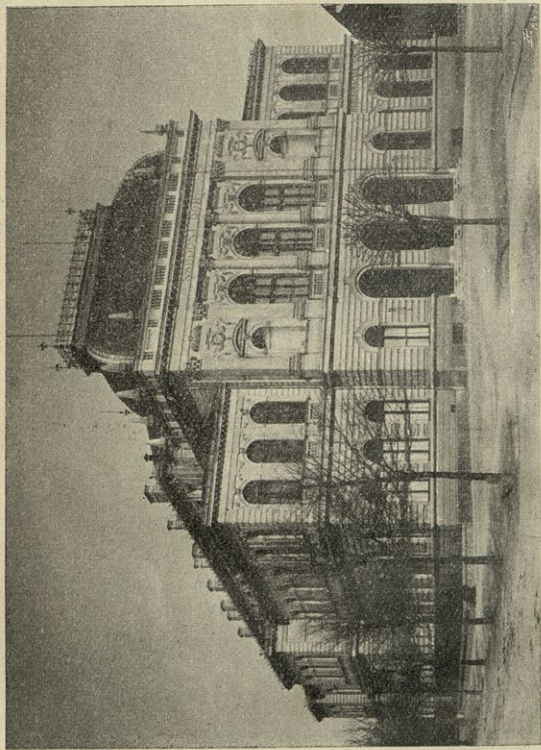
z vsem spoštovanjem

Fran Čuden, Ljubljana

trgovec, urar in delničar švic. tovarn „Union“ ur

Prešernove ulice nasproti franč. samostana.

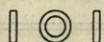
Nový, ovládnutý a inženýr v "mnohobratrů"

„Narodni dom“ v Ljubljani z razstavo „Otrok“.

= OTROK. =

·: ZAZNAMEK RAZSTAVE ZA VZGOJO, ·:
VARSTVO IN SPLOŠNI BLAGOR MLADINE.

IZDALO IN ZALOŽILO

„SPLOŠNO SLOVENSKO ŽENSKO DRUŠTVO“.

UREDILA MINKA GOVEKARJEVA.

LJUBLJANA — NARODNI DOM.

·: MESECA SEPTEMBRA 1908. ·:

47628

□ □

Cena 60 vinarjev.

□ □

030027697

Za obnovo
Univerzitetne biblioteke

Ljubljani
podeljen
Prof. Pokrajčnikove uprave
15/9 1944

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Predgovor.

Evropa je bila sredi svojih velikih skrbi za razvoj vojaštva in orožja, za izpopolnitev tehničnih pridobitev ter za odkritje novih gospodarskih virov pozabila na svojo najdragocenejšo posest: na mladino. Razne bridke izkušnje, zlasti pa strah vzbujajoča poročila iz evropskih sodnih dvoran, bolnišnic in zavodov so človeštvo končno opozorila, da je dolgo dobo zane-marjalo svojo prvo dolžnost. Evropi se je vzbudila slaba vest in zdaj hiti popravljati, kar je doslej zamudila!

Tako moremo danes reči, da živimo v stoletju otroka, v dobi, ko se je začela obračati na otroka največja javna pozornost in skrbnost. Človeška družba in država sta vobče spoznali, da je najplemenitejša dolžnost posameznikov, posvečati največjo skrb duševni in telesni odgoji mladine. To spoznanje je začetek nove kulturne dobe, katere glavni temelj je misel: v otroku je bodočnost človeštva. Človeštvo se osreči in izpopolni le tedaj, če bomo varovali otroka pred vsakršnim zanemarjenjem in grdim ravnanjem in skrbeli, da dobe otroci svojim telesnim in duševnim zmožnostim primerno odgojo. Po vsem kulturnem svetu se ustanavljajo torej razna otroška zavetišča, bolnišnice,

otroški zavodi, sirotinski sveti, vrtci, dà, celó hotêli. Prirejajo se najraznovrstnejši tečaji in predavanja, vse pa ima namen poučiti ljudstvo, kako neizmerne važnosti je odgoja otrok in kako je od te vzgoje odvisna bodočnost celih narodov. Izdajajo se debele knjige, brošure in časopisi, ki razpravljajo o tem, prirejajo se kongresi in končno razstave vseh v otroško življenje spadajočih predmetov. Namen teh razstav je podati svetu sliko kulturne dobe, pokazati nadalje, kako so živeli, se odgajali, se učili ter se zabavali otroci v preteklosti in kako žive danes. Večina glavnih mest evropskih držav je priredila velike razstave, ki so občinstvu kazale, kaj vse so veda, umetnost, obrt, zasebna dobrotelost in država storile za varstvo, zdravje in vzgojo otrok. Lani je imel tudi Dunaj tako razstavo v največjem slogu. Z vsemi takimi razstavami hočejo dati občinstvu priliko, da se pouči in orijentira, kaj ima še storiti, da se izboljša življenje otroka in s tem obstanek človeštva sploh. Take razstave so velekoristne tudi zato, ker se ž njimi vzbuja smisel za vzgojo otrok tudi tam, kjer je morda doslej še ni bilo, ter se opozarja ž njimi na razne nedostatke v odgoji mladine.

Slovenci smo se do danes prilično malo zanimali za svoj naraščaj. Manjka nam še vedno raznih otroških zavetišč in šol, dasi se je v tem oziru storilo že mnogo, manjka nam odgojevalnih knjig, dobre mladinske literature i. dr.

Da se vzbudi v vseh slojih slovenskega občinstva interes za vse, kar spada v življenje otroka, je sklenilo „Splošno slovensko žensko društvo“, da priredi razstavo z geslom „Otrok“. Njen

namen je pokazati kolikor možno vse, kar so storile naša znanost, umetnost in obrt, kaj so nadalje storila razna društva za oskrbovanje otroka, in to v prvi vrsti pri nas, v drugi vrsti pa tudi drugod. Vsekakor naj bi bila ta razstava kolikor mogoče narodna, slovenska. Razstavljeni so torej predmeti, ki so jih včasih uporabljali, in predmeti, ki jih sedaj uporabljajo pri naših otrocih.

Seveda „Splošno slovensko žensko društvo“ spričo svojih skromnih sredstev in z ozirom na omejene prostore „Narodnega doma“ ni moglo misliti na popolno, v vsakem oziru zadovoljivo razstavo. V to svrho bi bilo treba najpožrtvovalnejšega sodelovanja države, dežele in glavnega mesta ter drugih strokovnih činiteljev. Vendar je društvo v svojem delokrogu in s svojimi sredstvi storilo vse, da dobe Slovenci vsaj približno sliko o tem, kaj se je storilo doslej za slovensko mladino in česa nam še nedostaja. S sodelovanjem trudoljubnih slovenskih zdravnikov, učiteljev, trgovcev, obrtnikov in umetnikov se je torej priredila I. slovenska razstava „Otrok“ z gorko željo, da bi bila II. taka razstava čim najpopolnejša!

Naj bi vzbujala že naša razstava v narodu čim večje zanimanje za boljšo vzgojo in čim vestnejše varstvo zanemarjene in bolne slovenske mladine! Spričo malega števila Slovencev nam mora biti vsak slovenski deček in vsaka slovenska deklica dragocen biser! Čim manj nas je, tem popolnejši in tem zdravejši mora biti vsak člen našega naroda! —

Ta katalog naj podaja v prvi vrsti jasno orijentacijo po razstavi; v drugi vrsti pa naj s svojimi, v

dodatku prijavljenimi spisi vzbuja smisel za otroške bolesi in radosti, za sredstva in smotre dobre vzgoje in pametnega varstva otrok.

Naj bi ta razstava vsaj nekoliko pripomogla, da se začne tudi slovenski narod živeje zavedati neizmerne narodne in gospodarske važnosti, ki jo imata dobra vzgoja in varstvo otrok! To je edina želja razstavnega prireditelja: odbora „Splošnega slovenskega ženskega društva v Ljubljani“.

Dne 8. septembra 1908.

I. skupina.

Higijena.

Dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški:

1. Plakat „Nalezljive otroške bolezni v sliki in besedi“. Po dr. Trumppovem plakatu za šolo in dom priredil dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški.
2. Brošuro „Kako obvarujemo našo deco jetike?“ Izdalo „Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih“.
3. „Hiperplazija žrelne bezgavke in nje vpliv na razvoj otroškega telesa“. Več koloriranih slik.

Dr. Ed. Bretl, zobozdravnik v Ljubljani, Francovo nabr.:

Razni predmeti, tikajoči se otroškega zobovja, gojenega in zane-marjenega.

Br. Klavka, tovarna kirurgičnih med. inštrumentov, ortopedičnih aparatov in bandaž, Ljubljana, Prešernove ulice:

Različni ortopedični aparati in bandaže za zdravstveno varstvo otrok.

Kajzel Josipina, ortopedični zavod, Ljubljana, Turjaški trg:

Miniaturni posnetki aparatov, kakršni se uporabljajo v tem zavodu.

II. skupina.

Redilna sredstva za otroke.

Prva kranjska mirodilnica (drogerija) Antona Kanca v Ljubljani:

Alkohola prosti soki.	Dr. Lahmannov redilnosolni ov-
Demotogen.	seni kakao.
Hoffov sladni izvleček.	Malinov sok (malinovec).
Kakao Bensdorfov.	Medicinski konjak.
„ Blockerjev.	Meinlov Maltin kakao.
„ dr. Lahmannov.	Liebigov mesni izvleček.
„ Kasseler (ovseni).	Nestlevo zgoščeno mleko.
„ Prometheus.	Otroška moka Kufekejeva.
„ Rügerjev.	„ „ Nestleva.
„ Van Houtenov.	„ „ dr. Theinhartova.
Knorrova ječmenova moka.	Ruski čaj.
„ nebeška rosa.	Sanatogen.
„ ovsena moka.	Somatose.
„ ovseni zdrob.	Soxhletov mlečni sladkor.
„ pena Tapioke.	„ redilni sladkor.
„ Tapioka brazilj.	Trnkoczyjev kakao sladni čaj.
Rügerjeva krepilna šokolada.	Vino Malaga.
Kunzov ovseni sladni kakao.	„ Marsala.
Dr. Lahmannovo rastlinsko mleko.	Želodova kava.

Sredstva za postrežbo otrok:

Aparati za dihanje pare (inha-	Brizgalnice steklene.
liranje).	Cevi različne iz gumija.
Aparati za sterilizovanje mleka	Cevke za klistiranje.
po prof. dr. Soxhlet, Schulz,	Čepice za ušesa.
Ollendorf.	Čopiči za goltanec.
Billrothov batist.	Gumijevo platno za postelj.
Dr. Bruns, profesorja steriliziran	Gutaperčni papir.
bombaž.	Hydrophilna gaza.
Brizgalnice iz gumija v obliki	Otroške gobe.
hrušk.	Otroški prašek lastnega izdelka.
Brizgalnice za klistiranje.	Štupavniki.

Tablete za kopanje otrok
 dr. Sedlitzkega.
 Toplomer za kopelj.
 Otroški prašek Höferjev.
 Otroško milo Höferjevo.
 „ „ dr. Leyerjevo.
 „ „ penasto.
 Pene lanolinove.
 „ vazelinove.
 Povoji Calicot.
 „ flanelni.
 „ iz mavca.
 „ iz mula.

Povoji iz organtina.
 „ trikotni.
 Preveze za kilo.
 Prsni klobučki iz gumija.
 „ „ „ stekla.
 Ščetke za roke.
 „ „ steklenice.
 „ „ zobe.
 Sesala za otroke.
 Sesalne garniture.
 Toplomer za merjenje toplote.
 „ „ mleko.
 Vijolične korenine za otroke.

Sredstva za snaženje ust in zob:

Ustna voda Eau de Botot.
 „ „ dr. Ebermannova.
 „ „ Kalodont.
 „ „ Kalodontion.
 „ „ Kosmin.
 „ „ metna, lastnega izd.
 „ „ dr. Mettnitz.
 „ „ Odol.
 „ „ dr. Popp.
 „ „ Rössler.
 „ „ Seydlin.
 Zobna pasta Boutemard.
 „ „ Kalodont

Zobna pasta Odontine.
 „ „ Pate dentifrice.
 „ „ dr. Pfeffermann.
 „ „ dr. Popp.
 „ „ Thoot.
 „ „ Tymol.
 Zobni prašek lastni izdelek.
 „ „ dr. Ebermann.
 „ „ dr. Faber.
 „ „ dr. Heyder.
 „ „ Irex.
 „ „ Seydlin.

III. skupina.

Otroški vrtec.

Otroški vrtci „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Jesenicah, Tržiču, pri Sv. Ivanu v Trstu, v Škednju, Gabrju pri Celju, Revmi, na Savi-Fužinah in slovenski otroški vrtec v Ljubljani:

Izšivanje. Pletenje. Gubanje. Verižno šivanje. Dela z graham.

Dela in učila Pichlerjeve udove na Dunaju, V. Margaretenpl. 2.:

Izgotovljena dela v tabelah.

Posamezna izgotovljena dela in sicer: Stavbne oblike, dela iz pastilina i. dr.

Izšivanje na lepenko.

Dela z grahom.

Pletenje.

Dela na kanevas.

Najraznovrstnejše gradivo za dela v otroškem vrtcu in učila.

Igre v škatljah: Risanje. — Slikanje. — Dela iz voska. — Lepljenje. — Šivelja za punčke. — Modeliranje. — Fotokopija. — Vesela poštrevanka. — Kipar. — Kuhinja. — Igra s kockami. — Ženska ročna dela. — Izdelovanje cvetlic. — Mozaik. — Potovanje na Severnik. — Železnica. — Igra „Halma“ itd. itd.

Slike.

IV. skupina.

Šola.

Mestna slovenska dekliška osemrazrednica pri sv. Jakobu in I. mestna deška ljudska šola v Ljubljani razstavljata:

Ženska ročna dela.

Podrobni učni načrt za ženska ročna dela na osemrazrednih dekliških ljudskih šolah.

Risalne izdelke I.—VIII. razreda.

Učila.

Letna poročila.

Delavnice šolske oprave P. Johannes Müller na Dunaju I. Reichsratstr. 11.

razstavljajo:

Dve dvosedežni, preložljivi šolski klopi s premično šino sistema Rettigovega (števil. IV. in VII.) c. kr. priv. in c. kr. pat. —

Šolska klop bodočnosti. — 600.000 sedežev se že uporablja.

— Temeljito snaženje! — Zrak brez prahu! — Zdravi šolarji!

Izdelovanje klopi dovoljuje tvrdka tudi domačim mizarjem, ako prosijo licence in navodil. Izgotovljene klopi pošilja pat. in priv. imetnik P. Johannes Müller na Dunaju. Pojasnila daje ljubljanski mizarški mojster Franc Burger, ki take klopi izdeluje za razne šole na Kranjskem.

V. skupina.

Šolske potrebščine i. dr.

Bonač Ivan, Šelenburgove ulice:

Predmeti, ki jih potrebujejo otroci v šoli: Peresa, svinčniki, papir, razglednice in drugo.

VI. skupina.

Zavod za gluhoneme v Ljubljani.

I. Knjige in učila.

Pavletič: Knjižica za poduk gluhonemih. Trije zvezki.

Koprivnik: Gluhomuteč in njega obrazovanje.

Rudež: Gluhonemi.

Prvo letno poročilo „Kranjskega ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani“.

Razni pripomočki za začetni artikulacijski pouk.

II. Izdelki učencev.

1. Pismeni izdelki učencev I., III. in V. razreda.

2. Risarski izdelki učencev od I. do VI. razreda.

3. Ženska ročna dela za šest šolskih let.

4. Deška ročna dela:

a) pletenje, b) lahka lesna dela, c) lepenstvo, d) rezbarstvo,

e) modeliranje, f) mizarstvo, g) strugarstvo.

VII. skupina.

Deželni zavod za odgojo slepe dece v Zagrebu.

Plošča za spoznavanje črk.	Pisana čitanka v majuskuli (ve- like črke).
Kompletna Kleinova priprava za pisanje.	Šolski pismeni izdelki.
Praška plošča za Braille-ovo pi- savo z iglo, abeceda z navo- dilom za pisanje.	Popolna računska priprava.
Zemljepisna karta (zemljevid).	Meter za slepce.
Prirodopisna karta.	Zbirka krtač.
Fizikalna karta.	" ženskih ročnih del.
Začetnica za Braille-ovo pisavo.	" slöjdovih(lesnih) izdelkov.
	" Fröblovih izdelkov.
	" modeliranih predmetov.
	Šolsko izveštje za leto 1907/8.

VIII. skupina.

Mladinski spisi in strokovna dela o vzgoji in varstvu otrok.

Lav. Schwentner:

A) Mladinski in drugi spisi iz založbe Š. Schwentnerja, Ljubljana, Prešernove ulice.

- Pisanice.* Pesmi za mladino. Zložil Oton Zupančič. k 80 h.
Medvedji lov. Čukova gostija. Povesti. Spisal Jos. Brinar. k 80 h.
Na rakovo nogo. Povest. Spisal Ivo Trošt. k 80 h.
Roza Jelodvorska. Povest. Spisal Krištof Schmidt. S 6 kolorira-
nimi podobami. Eleg. vez. K 2.
Nove pravljice iz tisoč in ena noč. S kolor. slik. Eleg. vez. K 2.
Kapitan Žar ali Kleč v Tihem morju. Povest za mladino s slikami
v barvotisku. Eleg. vez. K 1·20.
Na divjem zapadu. Tri povesti iz življenja Indijancev. S slikami
v barvotisku. Eleg. vez. K 1·20.

- Džungla*. Angleški spisal Rudyard Kipling. Preložil J. K. S sliko pisateljevo in 15 ilustracijami. b K 2, eleg. vez. K 3.
- Hrošči in žuželke v podobah*. 137 koloriranih podob s slovenskimi, nemškimi in latinskimi imeni. 80 h.
- Metulji v podobah*. 129 barvanih podob s slovenskimi, nemškimi in latinskimi imeni. 80 h.
- Zoologijski atlant*. Sestavil H. Leutemann. Slovenski mladini razložil A. Pavlin. 24 tabel s 255 koloriranimi slikami in 57 strani besedila. Trdo vez. K 6.
- A-B-C v podobah s pesmicami*. Kolorirana izdaja. eleg vez. K 1'60.
- Deca roma, okrog doma*. Kolorirane slike s pesmicami. b 24 h.
- Drobiž v podobah*. Cena navadni izdaji 40 h
- Naše domače živali*. Kolorirane slike iz domačega živalstva brez besedila. b 40 h.
- Noetova barka*. Živalstvo v podobah — s pesmicami. K 1'50.
- Pavluša in Nuša — dva škrate*. Kolorirana in vez. izdaja. K 1'60.
- Palčki Poljanci*. Slike in besedilo napravil E. Kreidolf. Preložil Oton Zupančič. Eleg. vez. K 3'60.
- Podobe iz živalstva*. Leporello-izdaja na močni lepenki s platnениmi hrbti. K 1'50.
- Sladki orehi*. Računski primeri v slikah in pesmicah. Cena kolorirani in kartonirani izdaji K 1'60.
- Vesela družbica*. Kolorirane slike s pesmicami. 70 h.
- Dobra gospodinja*. Minka Govekarjeva. Eleg. v plat. v. K 2'80.

B) Mladinski spisi iz založbe Andreja Gabrščka v Gorici.

- Knjižica za mladino*. Ureja E. Gangl. Izšlo doslej 31 vezanih knjižic. — V založbi je dobiti še sledeče zvezke, ostali so pošli:
13. in 14. *Pesmi cerkvene in dr.* Založil Andr. Praprotnik. K 1.
21. *Pisanice*. Slovenski mladini spisal E. Gangl. 50 h.
22. in 23. *V domačem krogu*. Zbirka pesmi in povesti za mladino. Spisal ali priredil Janko Leban. K 1.
24. *Savinski glasi*. Izdalo „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“. I. snopič. 50 h.
25. Vsebina: 1. *Pesmi Marice Strnadove*. 2. *Kratke povesti Jadvice Podravske*. 3. *Pesmi Fr. Žgurja*. 4. *Grlice*. 5. *Pesmi E. Gangla*. 6. *Črtice iz življenja cesarja Jožefa II.* K 1.

26. Vsebina: 1. Ciguljka. 2. Pod slamnato streho. 3. Težka vest. 4. Mačka z rdečim ovratnikom. 5. V snegu sama. 6. Črtice iz življenja slavnih mož. K 1.
27. in 28. „ 1. Dobrota in hvaležnost. 2. Blago srce. 3. Čopke ni. 4. Ukane Matjaževega Gropa. 5. Bodi pošten. 6. Hud štrbunk. K 2.
29. *Milutin Oblokar*. Povest. Janko Leban. K 1.
30. snopič. Trošt Ivo: *V srca globini*. Povest. k K 1.
31. „ Žgur Fran: *Semena padajo*. Otroške pesmi. K 1.

C) Mladinski spisi ostalih slovenskih založb.

- Adamič: *Slava cesarju Francu Jožefu I*. Spevoigra. 1908. K 5.
- de Amicis Edmondo — Janja Miklavčič: *Srce*. V Ljubljani 1891. Štirje zvezki. K 2.
- Andrej Hofer*, junaški vodja Tirolcev leta 1809. Tretji pomnoženi natis. V Ljubljani 1899. b 40 h, k 60 h.
- P. Angelik Hribar: *Mladinski glasi*. a 24 h.
- Avstrijska ekspedicija v Severnem ledenem morju*. 1872—1874, 1907. 40 h.
- A. G.: *Bitka pri Visu leta 1866*. V Ljubljani 1905. b 60 h.
- Berthet Eliz. — Sušnik A.: *Učenke v petih delih sveta*. Trije zvezki. a b 48 h.
- Borislav: *Spominski listki iz avstrijske zgodovine*. V Ljubljani 1897. b 48 h.
- Borisov: *V zarji mladosti*. Zbirka pesmic in povestic. b 60 h.
- Brezovnik Anton: *Zvončki*. Zbirka pesmic. k K 1:50.
- Brezovnik Anton: *Zakaj? — Zato!* Zbirka pravljic, pripovedk in legend za šolo in dom. 60 h.
- Brezovnik Anton: *Šaljivi Slovenec*. Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov. Druga izdaja. Ljubljana 1896. m K 1:50. k K 2:20.
- Brinar Josip: *Lisica Zvitorepka*. Živalska pravljica za odraslo mladino. K 1.
- Burgerstein: *Zdravstvena pravila za učence in učenke*. 10 h.
- Burgerstein: *Kako je skrbeti doma za zdravje šolske mladine*. 1905. 10 h.
- Campe-Majar: *Odkritje Amerike*. Podučnozabavna knjiga v treh delih: o Kolumbu, Kortesu in Pisaru. K 2:20.

- Cigler Janez: *Deteljica* ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov. 60 h.
- Cigler Janez: *Kortonica*, koroška deklica. m 60 h, k 80 h.
- Cooper J. F.: *Natanael Bumpo*. Povesti, predelane za mladino. I. Strelec. II. Poslednji Mohikanec. III. Stezosledec. IV. Naseljenci. V. Na preriji. m à 48 h.
- Dimnik J.: *Pripovedke iz avstrijske zgodovine*. V Ljubljani 1896. m 60 h.
- Dimnik J.: *Avstrijski junaki*. S 17. podobami. V Ljubljani 1902. m K 1:50, k K 1:80.
- Dobra hči Eustahija*. m 30 h, k 50 h.
- Dolinar L.: *Izidor*, pobožni kmet. m 50 h.
- Dominicus: *S prestola na morišče*. m 40 h.
- Dominicus: *Narodne pripovedke za mladino*. Trije zv. à 48 h.
- Emonske-Mayer Mil.: *Mučenci*. Starokrščanska povest. 90 h.
- Funtek: *Spominski listi iz zgodovine c. in kr. pehotnega polka št. 17 vitez pl. Milde*. K 2:35.
- Freuensfeld: *Venček pravljic in pripovedek*. Celje 1892. m 40 h.
- Genovefa*, sveta grofinja. Pripovedka. m 32 h.
- Giontinijeva knjižnica za otroke*. 12. zv. z naslov. slikami. à 12 h.
- Grizelda*, kmetica in grofica. m 20 h.
- Haderlap: *Črni bratje*. m 40 h.
- Haderlap: *Nikolaj Zrinski*, hrvatski junak. k 40 h.
- Haderlap: *Pod turškim jarmom*. Povest iz vojske Grkov proti Turkom. 40 h.
- Hofer Andrej*, junaški vodja Tirolcev leta 1809. 60 h.
- Hoffmann Fr.: *Bog pomaga*. Povest. S štirimi jeklorezi. k 80 h.
- Hoffmann: *Od uboštva do bogastva* ali čas je zlato. m 72 h.
- Hoffmann: *Kar Bog stori, vse prav stori*. Povest. S štirimi jeklorezi. k 80 h.
- Hoffmann: *Kako vzgaja usoda*. Povest. S štirimi jeklorezi. k 80 h.
- Hoffmann: *Peter Prostak*. Povest. S štirimi jeklorezi. k 80 h.
- Hrvojič S.: *Princ Eugenij Savojski*, slavni junak in vojskovodja avstrijski. m 48 h.
- Jurkovič Fr.: *Veselje angeljsko*. Napevi za dvoglasno petje in spremljevanje na orglah pesmarice „Priatelj otroški“. m 50 h.
- Keller dr. Anton — J. B.: *Prst božji*. Dva zvezka. m à 46 h.
- Kocbek Fr.: *Pregovori, prilike in reki*. m 60 h.

- Kosi Anton: *Zabavna knjižnica za slovensko mladino. XII. in XIII. zvezek.* à 30 h.
- Kosi: *Šaljivi Jaka* ali zbirka najboljših kratkočasnic za slovensko mladino. *I. in II. zvezek.* m 48 h.
- Kosi: *Zlate jagode.* Zbirka basnij za slovensko mladino in priprosto ljudstvo. K 1'20.
- Kosi: *Sto narodnih legend.* Slovenski mladini in priprostemu ljudstvu v pouk in zabavo. K 1'20.
- Kosi: *Letni časi.* Spevoigra. Dvo- in triglasni zbori s samospevi, dvospevi ter z deklamacijami, uravnani za spremljevanje na glasovirju in harmoniju. K 3'60.
- Kosi: *Šopek šolskih pesmi.* S posebnim ozirom na narodne in v narodnem duhu zložene napeve. Izdaja v štirih delih. *I. del* m 90 h, *II. del* K 1.
- Kosi: *Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom.* 50 h.
- Kredba Vaclav — Podkrajšek H.: *Izdajalca domovine.* Povest. m 40 h.
- Kržišnik Jož. Mar.: *Male pesmi.* 40 h.
- Leban Janko: *Iskrice.* Zbirka pesmij in povestij. *II. zvezek.* m 30 h.
- Leban: *Šestdeset malih povestij za otroke.* Poleg italijanskega izvirnika. m 32 h.
- Leban: *Sto beril za otroke.* Po italijanskih izvirnikih. m 40 h.
- Leban: *Mirko Poštenjakovič.* Povest za dečke od 12.—15. leta. Nemško spisal Fr. Frisch. m 40 h.
- Leban: *Pri Vrbovčevem Grog.* Povest za dečke in deklice v dobi od 7. do 12. leta. Po nemškem izvirniku. m 40 h.
- Lesar Anton: *Perpetua ali afrikanski mučenci.* m K 1'20.
- Majar H.: *Cvetke zelene in zvenele* za mlade in stare. m 40 h.
- Majar: *Pravljice.* m 40 h.
- Majar: *Srečolov.* Povest onim, ki si na tujem iščejo doma, in zlasti njim, ki tišče v Ameriko. m 40 h.
- Marija naša pomočnica. Povest za mladino in odrasle ljudi. m 48 h.
- Merhar Alojzij: *Marjetice,* nabrane nežni mladini. m 60 h, k 80 in lepo vezane K 1'10.
- Merhar: *Najdenček* ali *pravični se tudi živali usmili.* m 40 h.
- Nedeljko Fran: *Andersenove pravljice.* S 5 barv. slikami. k K 1.
- Nedeljko: *Viljem Hauffove pravljice za mladino.* K 1'20.
- Nedeljko: *Maksimilijan I.,* cesar mehikanski. m 40 h.

- Nedeljko: *Feldmaršal grof Radecki*. m 40 h.
- Nemški Pavliha v slovenski obleki. Prevod iz nemščine. m 40 h.
- Nezgoda na Palavanu. Poslovenil V. S. m 40 h.
- Sv. Notburga, pomočnica v vsakovrstnih potrebah, popis in življenje sv. Helene, kneginje slovenske, s pripovedko o zvonu v Blejskem jezeru. m 36 h.
- Parapat J.: *Robinzon starši*. Njeg. vožnje in čud. dogodbe. m 60 h.
- Peerz-Krilec: *Pri našem cesarju*, m 10 h.
- Pesjakova Lujiza: *Vijolice* Pesmi za mladino. m K 1:20.
- Podkrajšek H.: *Car in tesar* ali Sardamska ladjedelnica. Zgodovinska pripovedka. m 40 h.
- Podkrajšek: *Jaromil*. Češka narodna pravljica. m 32 h.
- Robinzon*. Povest za slovensko mladino. k K 1.
- Spillmann Jos.: *Ljubite svoje sovražnike*. Povest iz maorskih vojsk na Novi Zelandiji. m 40 h, k 60 h.
- *Maron*, krščanski deček iz Lizabona. Spisal A. v. B. m 40 h, k 60 h.
- *Marijina otroka*. Povest iz kavkaških gora. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Praški Judek*. Poslovenil Jos. Volc. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Ujetnik morskega roparja*. Povest. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Arumugan*, sin indijskega kneza. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Sultanovi sužnji*. Carigrajska povest iz 17. stoletja. m. 60 h.
- Spillmann: *Tri indijanske povesti*. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Kraljičin nečak*. Zgodovinska povest. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Zvesti sin*. Povest izza vlade Akbarja Velikega. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Rdeča in bela vrtnica*. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Korejska brata*. m 40 h, k 60 h.
- Spillmann: *Boj in zmaga* 80 h.
- Spillmann: *Prisega huronskega glavarja*. 80 h.
- Spindler Fr. S.: *Ljudska pesmarica*. m 60 h, v platno K 1, I K 1:40. — Partitura za te napeve k K 4.
- Stowe H. — Malavašič: *Stric Tomova kočja* ali življenje zamorcev v Ameriki. k K 1:40.
- Stritar Jožef: *Pod lipo*. Knjiga za mladino s podobami. m K 1:20.
- Stritar: *Jagode*. Knjiga za odraslo mladino. K 1:20.
- Stritar: *Zimski večeri*. Knjiga za odraslo mladino. K 1:20.
- Stritar: *Lešniki*. Knjiga za odraslo mladino. K 1:20.

- Šarc VI.: *George Stephenson*, oče železnic. *m* 40 h.
- Šmid Krištof: *Zbrani spisi*. I. zvezek: *Ljudevit Hrastar*. — *Golobček*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: II. zvezek: *Jozafat*, kraljevič v Indiji. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: III. zvezek: *Pridni Janezek in hudobni Mihec*. *m* 80 h, *k* K 1.
- Šmid: IV. zvezek: *Kanarček*. *Kresnica*. *Kapelica v gozdu*. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: *Slavček*. *Nema deklica*. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: VI. zvezek. *Ferdinand*. Čudapolno življenje mladega španskega grofiča. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: VII. zvezek. *Jagnje*. *Starček z gore*. *m* 70 h, *k* 90 h.
- Šmid: VIII. zvezek. *Pirhi*. *Ivan*, turški suženj. *Krščanska obitelj*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: IX. zv. *Hmeljevo cvetje*. *Marijina podoba*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: X. zvezek: *Ludovik*, mladi izseljenec. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: XI. zvezek. *Najboljša dedščina*. *Leseni križ*. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: XII. zvezek. *Roza Jelodvorska*. Podučna povest staršem in mladini. Tretji popravljeni natis. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: XIII. zvezek. *Sveti večer*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: XIV. zvezek. *Povodenj*. *Kartuzijanski samostan*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: XV. zvezek: *Pavlina*. *m* 60 h, *k* 80 h.
- Šmid: *Timotej in Filemon*. Povest. *m*. 40 h.
- Šmid: *Nedolžnost preganjana in poveljučana*. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: *Evstahij*. *m* 40 h, *k* 60 h.
- Šmid: *Mladi samotar*. Povest. *m* 30 h, *k* 50 h.
- Šmid: *Dve povesti: Golobček in kanarček*. *k* 50 h.
- Šmid: *100 majhnih pripovedek za mladino*. *k* 80 h.
- Taras Vaziljev: *Iz raznih stanov*. Z dodatkom: Urban iz Ribnice. *m* 25 h.
- Tkalec Ivan: *Tiun-Lin*, kitajski pomorski razbojnik. *m* 40 h.
- Tomšič Ivan: *Vrtec*. Časopis s podobami za slovensko mladino.
- Tomšič: *Zlati orehi*, slovenski mladini v spomin. I. zv. *m* 60 h.
- Tomšič: *Peter Rokodelčič*. Poučna povest slovenski mladini. *m* 60 h, *k* 72 h.
- Trošt Ivo: *Pri stricu*. Povest. *m* 40 h.
- Urbanec Ivan. *Knez črni Jurij*, osvoboditelj Srbije. *m* 40 h.
- Venček čestitk za godove, novo leto in druge prilike. 40 h.

Wiseman-Steska. *Večna luč*. Novela. m 20 h.

Voščilni listi za novo leto, godove in rojstne dneve. 48 h.

Zakrajšek Fr.: *Oglenica ali hudobija in nedolžnost*. Povest.
m 60 h.

Žirovnik: *Narodne pesmi za šolsko mladino*. 20 h.

Dimnik J.: *Domače ognjišče*, I. letnik.

Dimnik: *Domača vzgoja*.

Dimnik: *Zlati jubilej cesarja Franca Jožefa I.*

Dimnik: *Cesarica Elizabeta*.

Dimnik: *Avstrijska zgodovina za ljudske šole*.

Dimnik: *Domoznanstvo v ljudski šoli*.

Dimnik: *Staršem šolske mladine*.

Adamič Emil: *Slava cesarju Francu Jožefu I.!*

Gangl E.: *Zvonček*.

Rapè A.: *Naša bodočnost*.

Bleiweis vitez Trsteniški dr.: *Kako obvarujemo našo deco
jetike?* 40 h.

Milčinski Fr.: *Naša zanemarjena mladina in Kranjska obla-
stna ji mačeha*.

Kosi Ant.: *Starši, podpirajte šolo!* 40 h.

Jemeršič-Gregorčič: *Materino delo za Boga in domovino*.
K 1:40.

Pesek Ant.: *Slepa ljubezen*. Ljudska igra. K 1.

IX. skupina.

Glasbila.

**Kraczmer Flojzij, izdelovalec klavirjev in sodnijsko za-
priseženi zvedenec. Velika in bogata založba klavirjev,
harmonijev in drugih glasbil, Ljubljana, Sv. Petra cesta 4.**

Klavirji ter druga raznovrstna glasbila.

X. Skupina.

Igrače.

Dobrič Emil, Ljubljana, Prešernove ul. št. 9.

Najraznovrstnejše otroške igrache. Posebej omenjeni so večji komadi, katerih cene so pri razstavitelju na razpolago:

1. Pohištvo: secesija, gotski vrtni slog	22. Croqueti
2. Igre za pesek	23. Kinematograf
3. Noetova barka	24. Stroji na paro
4. Skladne omare	25. Železnice na paro in pero
5. Gledališče	26. Mehanični predmeti
6. Tivoli-igre	27. Diabolo-igre
7. Klavirji	28. Posode iz porcelana
8. Menažerije	29. Igrače iz celuloide
9. Urejene šole	30. Igrače iz gumija
10. Urejene kuhinje	31. Družbinske igre
11. Urejena soba	32. Živali iz blaga
12. Urejena prodajalna	33. Živali iz krzna
13. Urejeni hlevci	34. Igrače (tirolski izdelek)
14. Vpreženi vozovi	35. Igrače (češki izdelek)
15. Voz na lestvice	36. Vojaške oprave in dr.
16. Trdnjava	37. Orodje za telovadbo
17. Parobrodi	38. Punčke z gibljivimi udi
18. Čolni in jadrenice	39. Punčke, moderno oblečene
19. Konjički	40. Omara za obleke
20. Velociped	41. Štedilniki
21. Voz za punčke	42. Šaljive reči.

XI. skupina.

Narodne noše.

Punčke v najraznovrstnejših slovanskih narodnih nošah. Oblekle so jih ljubljanske gospe in gospodične.

XII. skupina.

Starine.

Sadnikar Nikolaj, živinozdravnik v Kamniku.

Starokranjske kmetiške zibeli.

Dekliška ročna dela; mošnjički, prtički s črkami i. dr.

Vesel Ferdo, akad. slikar.

Stara dolenjska zibel z opravo.

Kadunje (nečke).

Razna starinska ročna dela: pregrinjalca, prtički, oblačila, pokrivala i. dr.

XIII. skupina.

Ročna dela in vzorci za deklice.

Jager Zoni, prodajalna ženskih ročnih del, Ljubljana, Židovske ulice.

Prtički. Različno izdelane in vezene blazine. Čepice. Krstni prtički. Okvirji za slike. Torbice. Blazinice za igle. Stojala za ročna dela. Pregrinjalca za otroške vozičke. Namizni prtički i. dr.

XIV. skupina.

Narodne in umetne vezenine.

Magdič Pavel, modna trgovina, Ljubljana, Prešernove ul. 7.

I.

Ploščasto vezenje. Domači izdelki. Slovenski motivi: Slovenske narodne torbice, prtički, namizni prti, milijeji, ozka namizna prostirala (tekači), brisače in predpasniki.

II.

Križnato vezenje. Domača obrt iz Prezida. Hrvaški motivi: Prtički v raznih velikostih, milijeji, namizna prostirala, servirni prtiči, kredenčni tekači, brisače, torbice in blazine.

III.

Kleklanje. Domači izdelki iz Idrije in okolice. Različni aplicirani motivi, trikotniki, štirikotniki, prtički, prti, ozka namizna prostirala, milijeji.

IV.

Orijentalška domača obrt. Različne vezenine s svilo, srebrom in zlatom, torbice, prtički, namizni prti, šerpe, pasovi, predpasniki, Figaro-jopice, milijeji, ozka namizna prostirala.

V.

Hrvaški narodni izdelki. Narodne torbice, prti, prtički, milijeji, ozka namizna prostirala, predpasniki, brisače. Zastori za okna, blazine.

VI.

Različni predmeti za otroke: majice, površne jopice, doktor Jägrovo volneno perilo, nogavice, rokavice, gamaše, čepice itd.

XV. skupina.

Kroji otroških oblek.

**Kubmayer Terezija, šivilja, Ljubljana, Kongresni trg 6,
2. stopnice, prvo nadstr.**

- 1.) Na tabelah narisani krojni vzorci od 1. do 15. leta. Na risbah je označena različnost telesne rasti in je hkratu razvidno, koliko škode napravijo nepravilna oblačila razvijajočemu se otroškemu telesu.
- 2.) Enostavni krojni vzorci, ki se po njih oblekice za otroke lahko pletejo, a se tudi lahko iz tkanine napravijo.

XVI. skupina.

Otroška obleka.

Gričar & Mejač, prodajalna izgotovljene obleke za gospode in gospe, deklice in dečke, Ljubljana, Prešernove ulice.

Obleke za otroke od 2. do 3. leta.

Obleke za otroke od 3. do 10. leta v raznih barvah in krojih.

Obleke za dečke od 10. do 14. leta s telovnikom in kratkimi hlačami.

Vrhnji suknjiči, kratki in dolgi za dečke do 14. leta.

Haveloki, pelerine.

Plašči, jopiči in pelerine za deklice.

A. Kunc, Ljubljana, Dvorni trg 3, zaloga in izdelovanje oblek za gospode in dečke.

Salonski, promenadni in praktični kostumi ter obleke, površniki in suknjice za dečke od 3. do 12. leta.

Vsi predmeti so izdelani v lastni delavnici.

Josipina Podkrajšek, Ljubljana, Čevljarske ulice 2.

Oblekice in plaščki za otroke različne starosti ter v raznih krojih.

Volnene jopice in krilca ter druga zimska spodnja oblačila.

Gamaše, rokavice i. dr.

Razne novosti otroških oblek za sankanje.

Čepice, klobučki itd.

Reformne hlače.

Predpasniki iz batista, kretona, listra v raznih oblikah ter za otroke različne starosti.

Ovratniki iz čipk, batista i. dr.

Najnovejše dolge in kratke nogavice za razne letne čase.

Najmodernejši kimono-ogrtači.

XVII. skupina.

Otroško perilo.

Šarc Anton, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 8.

Izdelovanje perila: Sv. Petra nasip 7. — Pralnica in svetlolikalnica
Kolodvorske ulice številka 8

Razstavlja od domačih deklet doma izvršeno perilo za otroke od rojstva do 14. leta, od najcenejše vrste do dragocenih stvari, torej perilo v vseh velikostih in kakovostih kakor:

Za novorojenčke: srajčice, jopice, plenice, avbice, različni povoji, zavojne odejice, krstne opreme, vložke iz flanele in kavčuka i. dr. — Otroška dolga krilca in jopice. Perilo za kopanje. Raznovrstne čepice. Vsakovrstno perilo za postelje in vozičke.

Za poznejša leta: Srajčke, moderčki, jopice, krilca, hlačke, spalne srajce, korseti za vsako starost i. t. d.

Za dečke: Dnevne in spalne srajce. Kratke in dolge hlače.

XVIII. skupina.

Klobuki in kožuhovina.

Kovač Frančiška, modistka, Ljubljana, Mestni trg.

Otroški klobučki. Čepice razne vrste in oblike. Avbice. Zaponke. Pajčolani.

Krejči Anton, krznar in klobučar, Ljubljana, Wolfsove ul.

Klobučki za dečke in deklice. Čepice in različna kožuhovina.

XIX. skupina.

Otroško obuvalo.

Štor Julija, Ljubljana, Prešernove ulice.

Otroškemu blagru namenjena razstava „Otrok“ mi daje priliko opozoriti na škodljivost dosedanje neprimerne otroške obutve.

Brez ozira na naravno lego prstov noge oklepajo starši rastočo otroško nogo v slabo in spredaj zoženo (špičasto) obutev, ki otrokom noge pohablja in pači. S higijenskega stališča je špičasta obutev za otroke nedopustna. Zdravniško pa se jako priporočajo otroški čevlji „Tip-Top“, ki so izdelani po normalni obliki nog ter so vseskozi šivani, higijenski po svoji obliki in dobre trpežnosti. Nosijo jih otroci razumnih staršev v vseh kulturnih državah. „Tip-Top“ čevlji se dobivajo v Ljubljani pri Jul. Štor v Prešernovi ulici št. 5.

XX. skupina.

Otroški dežniki in solnčniki.

Viðmar Josip, izdelovalnica in prodajalna dežnikov in solnčnikov, Ljubljana, Pred Škofijo.

Raznovrstni dežniki in solnčniki za otroke.

XXI. skupina.

Pohištvo.

Naglas J. J., tovarna pohištva, Ljubljana, Židovske ulice.

Higijensko urejena otroška soba najnovejšega sloga. Izdelana v lastni tovarni:

Stena s tablo. — Omara za igrače. — Dve popolnoma opremljeni postelji. — (Perilo je izdelala tvrdka A. Šarc v Ljubljani.) — Miza. — Trije stoli. — Dva stolička. — Omara za obleke. — Pisalna miza. — Stol. — Umivalnik. — Omara za povijanje otroka. — Otroški voziček. — (Tla prevlečena z linolejem. — Okna je vrezala tvrdka A. Agnola v Ljubljani. — Sobne stene je pleskala tvrdka E. Eberl v Ljubljani)

XXII. skupina.

Zlatnina, srebrnina i. dr.

**Čuden Fr., urar in trgovec, delničar švicarskih „Unionskih“
ur, Ljubljana, Prešernove ulice.**

Velika izbira krstnih in birmanskih daril.

Najlepše namizno orodje.

Raznovrstna kolesa in kolesarske potrebščine.

XXIII. skupina.

Železno posodje, orodje in igrače.

**Schneider & Verovšek, trgovina z železnino, Ljubljana,
Dunajska cesta 16.**

Johnovi pralni stroji „Volldampf“. Johnove pralne valje. Johnovi
„Wring“ stroji.

Banje. Otrokom namenjeno vrtno in drugo orodje.

XXIV. skupina.

Domača lesena obrt.

M. Pakič-Rohrman, Ljubljana, Francovo nabrežje.

Suha roba iz Ribnice: Lesene igrače. Vozički. Sani. Mizice. Stolci.
Košarice. Koški itd.

XXV. skupina.

Domača krakovska in trnovska obrt.

Izdelek gdč. Elizabete Doberletove.

XXVI. skupina.

**Lončeno malo posodje iz Mlake
pri Komendi.**

Igrače. (Razstavlja g. N. Sadnikar.)

XXVII. skupina.

Slaščice.

**Zalaznik Jakob, slaščičarna in pekarija, Ljubljana,
Stari trg 21.**

Večji razstavni predmeti:

Tepež dece (iz šokolade). — Slava cesarju (iz traganta). — Košarica
s cvetjem (iz traganta).

Raznovrstne igrače iz šokolade in traganta.

Več vrst konfekta in sicer laški iz fondanta, marcipana, šokolade i. dr.

Najraznovrstnejši bomboni in šokolade.

Domači izdelki: čajno, desertno in drugo pecivo.

Bonbonijere.

XXVIII. skupina.

Umetniške fotografije.

**Berthold Avgust, fotografski atelier, Ljubljana, Sodnijske
ulice 11.**

Otroške slike:

Posnetki iz ateljea.

Posnetki pri igri na prostem.

XXIX. skupina.

Umetnost v življenju otroka.

Razne slike iz otroškega in rodbinskega življenja. Kipi. Ilustracije bajk, pravljic, narodnih pesmi i. dr.

Razstavljalci:

Gaspari Maksim:

1. Abeceda. Inicijalke. Risbe.

Globočnik Fr. P. S.:

2. IV. zapoved.

Kobilca Ivana:

3. Mala Slovenka. V sobi J. J. Naglasa.

Perhavec Lojze:

4. „Stoji, stoji tam Beli grad . . .“
5. Verjanko ustrelil Rožlina.

Rojic Melita:

6. Pri vodnjaku.
7. Prvi poizkusi.
8. Goriški postopač.
9. Študija (portret).
10. Skice.
11. Skice.

Šantel Saša:

12. Metuljček. Gouache. Iz abecede v podobah.
13. Hišica. Gouache.

Šantel Henrika:

14. Otrok v gozdu. Oljnata slika.
15. Otrok s cvetjem. Oljnata slika.

Šantel Avgusta:

16. Dve otroški čepici. Izdelani po lastnem načrtu.
17. Odejica za otroški vožiček, Izdelana po lastnem načrtu.

Šantel-Sever Ruža:

18. Aplikacija k otroški posteljici. Po načrtu Saše Šantla.

Smrekar Hinko :

19. Deseti brat. Risba.
20. Desetnica. Risba.

Vavpotič Ivan :

21. Zborovanje na Kleku. (Iz J. Trdinove bajke „Kresna noč“.)
22. O fantku, ki si je nasek vrtal.
23. O fantku, ki se je igral z nožem.
24. „Gašperček.“ Zaključna vinjeta.
25. Naše dekcle.
26. Vinjeta.
27. Vinjeta.

Vesel Ferdo :

28. Risbe iz otroškega življenja.

Zajec Ivan :

29. Dobrota. Skupina. (V paviljonu g. Šarca.)
30. Sanje kozaka. Skupina.
31. Mala gratulanta.
32. Deklica s punčko.
33. Deček s kepo.
34. Mala Japonka.
35. Japonska vaza.
36. Pepelnjak.

Razstavlja A. pl. Krupp
c. kr. umet. livarna na Dunaju.

Sever Zalka :

37. Otroški odejici. Izdelani po načrtu g. S. Šantla.

Šola g. akad. slikarja Rikarda Jakopiča.

Slike in risbe.

Umetniška tekma za razpisane nagrade.

I. za	100 K
II. }	
III. }	50 „

Tekmujejo slovenski slikarji pod sledečimi gesli :

- I. geslo „Za mladino“ :

Številka risbe:	Ime bajke v Trdinovi zbirki:	Številka knjige:	Stran v knjigi:	Ime ilustracije:
<i>a</i>		I.	28	Inicijalka.
<i>b</i>	Kristus in sv. Peter	I.	28	Kristus in sv. Peter.
<i>c</i>		I.	29	Hiša gori.
<i>d</i>		I.	29	Začetna vinjeta.
<i>e</i>	Kurent	I.	29	Kurent in baba.
<i>f</i>		I.	32	Kurent ščipa hudiča.
<i>g</i>		I.	67	Gorjanci.
<i>h</i>	Cvetnik	I.	67	Cvetnik med skalami.
<i>i</i>		I.	71	Inicijalka.
<i>j</i>	Velikani	I.	71	Velikani klatijo zvezde.
<i>k</i>		I.	73	Sklepna vinjeta.
<i>l</i>	Gospodična	I.	73	Mihovski grad.
<i>m</i>		I.	127	Inicijalka.
<i>n</i>	Mrtvaška srajca	I.	131	Poljanec pri strojbarju hudobcu.
<i>o</i>		I.	135	Poljanec in grof.
<i>p</i>		I.	147	Inicijalka.
<i>r</i>	Kresna noč	I.	152	Satanov prihod med copernike.
<i>s</i>		I.	173	Sklepna vinjeta.
<i>š</i>	Sv. Feliks	II.	35	Brlogar s sekiro.
<i>t</i>				* Inicijalka.

Vse te ilustracije so le odlomek večjega dela, ki ima obsegati 60 do 65 slik.

Vse slike naj se smatrajo kot ena celota!

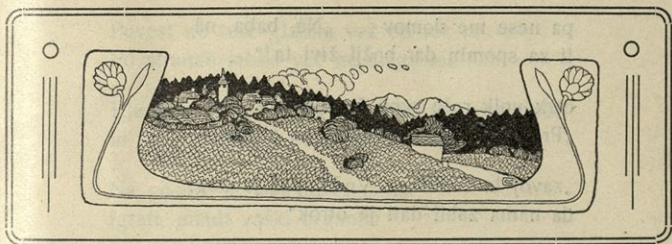
II. geslo „J. Trdina“:

Kurent. — Deklica in pesjani. — Škratki.

III. geslo „Naša deca“:

Cvili-možek (Levstik Fr.)

A. Aškerc:

Balada Kilijana Najdeniča.

Kako ste radovedni, vi ljudje!
Vprašujete, kako mi je ime?

Ni li dovolj, da godem, vas zabavam?
Pa naj se vam še zdaj izpovedavam?

Kdo sem, odkod sem, vprašate, domá?
Preveč! Predolga vam je pesem ta!

Če daste še za vino, pa zapojem
in vam zagoslav o življenju svojem . . .

Danilo se je . . . Loški mežnar Blaž
odpirat prišel cerkev bil je baš.

Pa kaj zagleda na kamnitem pragi?
Začudi se, prekriža mož se blagi:

Iz cunj se smeje mu otrok v obraz!
Zavit v plenice tam sem ležal — jaz!

Nalijte mi še vina poln kozarec! . . .
Pa vzame me v naročje dobri starec

pa nese me domov ... „Ná, baba, ná
ti za spomin dar božji živi ta!“

cerkovnik reče svoji ženi Mici ...

„Pred cerkvijo sem našel na stopnici

„zavoj ta čudni ... Vedel pač je bog,
da nama zabil dati je otrok“ ...

Pa vzame žena me v naročje svoje
pa vzdihne in zatarna in zapoje:

„Oh, ti črvič nedolžni, drobni moj!
Ko mačko so zavrgli te nocoj!

„Brezvestna je, brezsrčna tvoja mati!
Kdo ve, kdo ve, kod tam okrog se klati! ...

„Zdaj h krstu! Saj gotovo krščen ni!“
In dali so pri krstu mi soli ...

„No, kakšno pa ime mu bomo dali?“
Pa so s kaplanom se posvetovali ...

In rekel mladi je gospod kaplan:
„I, danes pač je sveti Kilijan!“

„Pa naj bo Kilijan ime mu krstno!“
„Ime je novo!“ ... „Lepo je, izvrstno!“

Tako vam bil sirota Kilijan
izvirnega je greha zdaj opran.

„Pa kakšen naj mu damo še priimek?“
kaplana vprašal boter je Ozimek.

„Jaz mislim, ker je najden bil črvič,
pa naj se fantek piše: „Najdenič!“ ...

Spet bode treba grlo namočiti!
Eh, čisto se mi hoče posušiti ...

Povest ne teče gladko več od rok ...
Po strunah lahko več ne šviga lok ...

Kje sem obstal? Aha! ... No, jaz sem rasel
in pa cerkovniku sem krave pasel.

Na goslih me učil je Hudolist
igrati, mladi vaški organist.

Pa ko sem godel si na violino
na paši in oziral se v dolino,

me često zbolelo je srcé ...
Brez matere na svetu! O, gorjé!

Ničvrednica je sicer, vendar mati!
Ah, moram, moram si jo poiskati!

Za materjo! ... In tisti lepi dan
izginil iz vasi je Kilijan.

O, kje je, kakšna pač je moja mati? ...
Pa sem začel po svetu jo iskati ...

Ah, morebiti zdaj se že kesá,
da me zavrgla bila je ko psa.

Nemara misli pa, da sem poginil
na pragu bil, še predno dan je sinil ...

Nenadoma rad stopil bi pred njo,
predstavil se ji, stresel ji rokó:

Češ, če ti prav je ali ni prav, mati,
tvoj sin sem vendar! Nič se ti ni bati,

zato, ker odložila si na prag
me bila! Glej, živim! Ni vzel me vrag!

To bi me gledala! Oh, ta trenutek
kak pač imela bi oba občutek!

Prijatelji, za tak prizor, haha,
rad dal bi, sam ne vem, kaj — pest zlatá!

Nalijmo si ga čašo spet, nalijmo!
Kaj ne, to je življenje? Bratje, pijmo! ...

Tako vam roma godec Najdenič
ko sin zgubljeni, ko brez gnezda tič!

Kdaj pride mati moja mi naproti?
Pa še ime mi moje je na poti!

„Hm, Kilijan? Res, čudno je ime!“
„Kaj? Najdenič?!“ — se rogajo ljudje! ...

Kaj čem z imenom smešnim tem začeti?
Kaj drugega je „Kilijan“ na sveti

ko godec potepuh al pa cigan?
Je li med vami tu kak — „Kilijan“?

Kaj ne, da ni ga? Glejte, jaz pa nosim
ime to let že štirideset, prosim!

Ah, ko nesreče znak na čelu vžgan
mi je ta „Najdeničev Kilijan“! ...

Dovolj vam je že pela violina.
Nalijte za slovo mi čašo vina!

Za zdravje vaše! ... Moram v daljni svet
za materjo neznano iskat sled!

Dr. Démeter Bleiwais-Trsteniški:

Nekaj besed o nalezljivih otroških boleznih.

V otroški dobi se pogostoma pojavljajo nalezljive bolezni. Kot take poznamo ošpice, ruske, škrlatico, difterijo, norice, koze, dušljivi kašelj, influenco, tifus in mumps. Provzročajo jih neizrečeno majhni, prostemu očesu nevidni životvori, glivice, ki jih imenujemo bakterije. Vsako imenovanih bolezni rodi posebna, le njej lastna glivica. Te glivice ali bakterije prenašajo bolniki po navadi neposredno, bodisi z dotikanjem, bodisi z dihanjem, govorjenjem, kašljanjem in kihanjem; včasih jih prenesejo zdravi ljudje, ki so bili z bolnikom v dotiki ali pa se bakterije drže različnih predmetov in jedil, od katerih prehajajo v človeško telo.

Velik del občinstva smatra nalezljive otroške bolezni za manj opasne, kakor so v resnici in postopa včasih skrajno neprevidno. Kolikokrat smo doživeli, da so za difterijo obolelega otroka vodili in nosili okolu, da, pripetilo se je, da so k otroku, ki je ležal bolan za škrlatico, prišli na obisk drugi zdravi otroci. Starši, ki so v to privolili, pač niso vedeli, da so otroke izpostavili smrtni nevarnosti. Tudi pri ošpicah in dušljivem kašlju postopajo ljudje včasih zelo nepremišljeno.

Škrlatica je ena najopasnejših bolezni, ne le ker je često smrtonosna, temveč tudi ker otroka tako lahko

pohabi za vse življenje, bodisi da postane naglušen, bodisi da oboli na obistih ali srcu in začne hirati. Enako opasna je bila še pred kratkim difterija in je še danes na deželi, kjer ni vselej hitro mogoče dobiti zdravnika. Kajti cepivo proti davici pomaga zanesljivo le, če se vcepi že prvi ali vsaj drugi dan. Koze, ki so svoj čas leto za letom opustošale našo domovino, ugonablajoč na stotine in stotine ljudi, so k sreči skoraj popolnoma ponehale, odkar je splošno uvedeno cepljenje proti kozam. Tifus je enako opasen otrokom kakor odraslim. O ošpicah in noricah, osobito pa o dušljivem kašlju in influenci nam je znano, da slabijo telo in pripravljajo pot jetiki. Na nalezljive bolezni je torej treba obračati mnogo večjo pozornost, kakor se je to doslej godilo.

Žalibog, nam prostor ne pripušča, da bi tu navedli vse varnostne naprave. Kdor se zanima za stvar, temu priporočamo krasni dr. Trumpov plakat: „Nalezljive otroške bolezni v sliki in besedi“^{*)}. Plakat je največje važnosti za naše matere, osobito pa tudi za šolske voditelje, ker nam podaja navodila, kako imamo postopati v posameznih slučajih in nam s pomočjo dovršenih slik omogočuje, da pravočasno spoznamo vsako nalezljivo bolezen.

Najvažnejše je seveda, da se izogibamo vsaki okužbi. Vendar je naglašati, da okužba, ozir. vselitev bakterij sama na sebi še ne zadošča, da se razvije dotična bolezen, treba je marveč, da ima človek neko posebno nagnjenost k dotični bolezni. Da, nekateri ljudje so za nekatere bolezni naravnost neokužni ali nezastrupni.

^{*)} Plakat je dobiti v slovenskem jeziku v knjigarnah, pa tudi pri oskrbništvu razstave. Cena 4 K.

Naša naloga je torej v splošnem :

1. da ne kratimo te neokužnosti ali nezastrupnosti, ki jo imenujemo imuniteto;
2. da izkušamo preprečiti posredno ali neposredno vselitev bakterij in
3. da ojačimo proti boleznim naravno odporno silo, ki jo ima vsak človek.

V prvem pogledu moramo sploh opuščati vse, kar telo slabi.

Glede vselitve bakterij moramo obračati največjo pozornost na telesno in splošno snago, kajti že ta nas izdatno ščiti.

Ker se premnoge epedemije razvijajo po okužbi prebavil, gledati moramo osobito na to :

1. da ne uživamo ničesar z nesnažnimi rokami;
2. da ne uživamo ničesar iz nesnažnih posod;
3. da ne uživamo ničesar v sobi, v kateri leži za nalezljivo boleznijo obolela oseba;
4. da ne uživamo surovih jedil, osobito mleka in mesa, če natančno ne vemo, od kod da so;
5. da ne pijemo sumljive ali nečiste vode in
6. da se ogibamo vsake dotike s predmeti, ki jih je uporabljal bolnik (obleke, perila, posteljne oprave i. t. d.). Če je bila taka dotika neizogibna, se moramo skrbno osnažiti in razkužiti.

Kar se tiče ojačenja naravne odporne sile, priporočati moramo v prvi vrsti sistematično utrjevanje telesa z vodo, gimnastične vaje, razne športe i. t. d. Uporabljati pa moramo tudi specifične protistrupe, izmed katerih sta se posebno obnesla cepivo proti kozam in ono proti davici.

Fr. Milčinski:

Agica Majkidragica.

Pravljica. *)

Živela sta mož in žena in ker sta se rada imela in sta živela pošteno, jima je Bog dal hčerko. Ime ji je bilo Agata, a ker je bila materi nad vse draga, klicali so jo Agica Majkidragica.

Agica Majkidragica je prelepo rastla in uspevala, a ko je že znala govoriti in moliti, pride bela smrt in ji vzame preljubo mamico.

Mož je tožil in tarnal: „Agica Majkidragica, sirota mojega srca, kdo ti bo odslej rezal belega kruhka, kdo ti nalival sladkega mlekca, kdo ti postiljal mehko posteljco, kdo ti bo česal zlato glavico? Mamice nimaš več, jaz pa sem ves dan z doma, od zore do mraka na delu! — Agica Majkidragica, ne morem drugače, poiščem ti drugo mamico!“

Storil je tako. Šel je, poiskal si drugo ženo, da bi bila mati Agici Majkidragici, pripeljal jo je na dom, potem pa se zopet lotil svojega dela, da prisluži kruhka sebi in svoji družinici.

Ko je zjutraj posijalo zlato solnčece Agici Majkidragici na posteljco in se je vzbudila, razveselila se je iz srca, da ima zopet mamico, in poklicala je, kakor

*) Z uporabo narodnih motivov. Glej dr. K. Štrekelj. S. N. P. št. 344 in sl.

je bila vajena: „Mati, mati, mamica vi, ali me ne boste počesali?“

Žena je pa bila nevoljna in je rekla: „Če bi tebe ne bilo, manj bi imela dela!“ In strgala je Agici Majkidragici glavo z grebenom tako trdo, da ji je tekla črna kri.

Zvečer pride oče domov in vidi Agico Majkidragico objokano. „Agica Majkidragica, moja zlata dušica, povej, povej, zakaj si objokana?“

Žena pa je hitela odgovarjati: „Ne morem je pohvaliti. Ubogati ni marala, po strmem bregu je tekala, padla je in potolkla se!“

To čuvši je oče žalostno pogledal hčerko in vzdihnil: „Agica Majkidragica, pridna bodi in rada ubogaj svojo novo mamico!“

Drugi dan je Agica Majkidragica prosila novo mamico: „Mati, mati, mamica, prosim vas mlekca in kruhka!“

Žena pa je bila nevoljna in je rekla: „Lažje bi živeli, če ne bi bilo tebe! V pomoč nam nisi, samo v škodo!“ Nalila ji je skledico mrzle vode, noter ji dala tri kamenčke. „Pij, ako češ, jej, ako te je volja!“

Zvečer pride oče domov. „Agica Majkidragica, bleda si in objokana!“

Žena pa je hitela odgovarjati: „Nemarna je, malo-pridna je! Mleko je po tleh razlila, beli kruhek pohodila, meni odgovarjala!“

Oče je bil sila žalosten in kanili sta mu dve debeli solzi na kruh. „Kaj ti pravim, Agica, Dragica, sirotica! Bodi pridna, kar se dá, da te vzljubi nova mamica!“

Ko je tretje jutro prisijalo solnčece Agici Majkidragici na trdo, nezrahljano posteljco, se je naglas

razjokala: „Mati, mati, mamica, moja nova mamica, zakaj ste tako hudi name, nikdar me ne pobožate, nikdar se mi ne nasmejete, nikdar me prijazno ne pogledate!“

Žena pa je bila nevoljna in je rekla: „Komu vekaš? Jaz nisem tvoja mamica, tvoja mamica na griču leži, tam ob beli cerkvi! Jaz sem le tvoja mačeha, ti nisi od mojega srca!“

Agica Majkidragica je zatrla solze in jok, hitro se je oblekla, smuknila je vzad iz hiše in ubrala pot čez travnike in log tja, odkoder ji je z zelenega grička prijazno migala bela cerkva. Kažipot in spremljevalec ji je bil domači kužek Belinček, usmiljeno solncece ji je poljubljalo mrzli lici, rahel veterček jo je božal z mehkiimi tačicami, mogočni gozd pa jo je ljubeznivo pogostil v svojih hladnih dvoranah s sladkimi jagodami. — Ko se je solnce nagnilo k zatonu, je dospela vrh griča, k beli cerkvi.

„Zvonar, boter zvonar“, je prosila, „pokažite mi, kje moja zlata mama leži, da z njo govorila bom, vse ji potožila bom, prosila, da skoraj vrne se, ne morem živeti brez mamice!“

Boter zvonar je odvrnil: „Agica Majkidragica, ali se sama upaš po svetu, idi nazaj domov k očetu! — Mati v tem črnem grobu trohné, zastonj jih kličejo tvoje solzé!“ — Pokazal ji je materin grob in odšel po opravkih.

Agica Majkidragica je grob zagledala in milo je zaklicala: „Oj mati, mati, mamica, čujte, kliče vas Agica, vašega srca Dragica! Kaj ste mi storili, zakaj ste me zapustili! Prosim, prosim vas lepo, pridite nazaj domov! Mati, mati, mamica, brez vas mi biti ni domà!“

Tako je vekala. — Solnce je zašlo, Belinček je otožno cvilil, zvonar je zvonil avemarijo.

Agica Majkidragica je legla na grob, razgrebala je črno zemljo in premilo se jokala: „Odpri se, črna zemljica, pridite, zlata mamica, pogledjte moje zlate lase, s krvjo se zdaj glave drže, tako me je česala mačeha! Mati, mati, mamica, brez vas mi biti ni doma!“

Od daleč, od daleč, čez devetsto strmin, skozi devetsto globin je zatrepetal dolg, mil vzdih iz groba.

Agica Majkidragica ga je spoznala; s svojimi belimi prstki je hitela razmetavati črno zemljo, da ji je silila gorka kri izza nohtkov. „Odpri se, črna zemljica, vstani, zlata mamica, da urežeš mi kruhka belega, naliješ mi mlekca sladkega! Doma je prehuda mačeha, ki meni kruhka ne da, nalila mi je skledo mrzle vode in noter mi dala tri kamenčke! Mati, mati, mamica, brez vas mi biti ni doma!“

Temna noč je ležala na grobeh, iz tal pa je zajecal mogočen, pretresljiv vzdih, da je Belinček cvileč zbežal in se je zvonar doma prestrašen skril pod odejo.

Agica Majkidragica je koprneč poljubovala grob. „Odpri se, črna zemljica, pridi zlata mamica, da me boš pobožala, prijazno me pogledala, sladko se mi nasmejala! Mačeha, glej, me črti, oče se je pa boji! Mati, mati, mamica, brez vas mi biti ni doma!“

Stresla se je zemlja, odprl se je grob in vznikla je iz groba mamica, rajsko vsa oblečena.

„Oj, mati, zlata mamica, saj vedela sem, da boš prišla! Kako si lepa in svetla, le tvoji lasi osmojeni so, krilo ob robu ožgano ti je!“

„Aga, Aga, Agica, mojega srca Dragica, težko je priti z onega sveta, ognjena meja obdaja ga; bolj kakor ogenj, ki gori, pa tvoja žalost me boli!“

Vzela je Agico Majkidragico v mehko, gorko naročje in splavala z njo z grička v dolino; svetle zvezdice so se utrinjale za njo.

Oče je zvečer doma vprašal: „Kje je Agica Majkidragica, moja zlata dušica, da je ne vidijo moje oči; ali se skriva, ali že spi?“

Mačeha je zarežala: „Kaj vem, kje je! Okoli se potepa, ciganka!“

Oče je šel prestrašen klicat in iskat daleč okoli hiše; Agice Majkidragice ni bilo nikjer.

Za smrt žalosten je šel k počitku, mačeha se je pa veselo muzala.

Ura je bila polnoči. Tačas so se tiho odprla vrata in vstopila je rajska mamica, mil svit je šel od nje, v naročju je držala Agico Majkidragico. Možu in mačehi je zastala sapa.

Neslišno odprla je rajska mamica shrambico, nalila je mleka v skledico, nadrobila je noter kruhka, da se je hčerka nasitila. Ščesala ji je glavico, zrahljala ji je posteljco, lica ji je božala, s prijaznim pogledom jo uspavala. A ko je Agica Majkidragica zatisnila oči, je tiho izginila, kakor je prišla.

Mačeho je spreletavala groza in vročina, drhtela in jokala je vso noč. Bog ji je izpremenil srce, postala je dobra, ljubeča mati Agici Majkidragici. In živeli so srečno še mnogo let.

Vita Zupančič:

Nesrečni otroci.

Živela je mati, ki je imela štiri sinove. Vzgajala jih je v strahu božjem k delavnosti in varčnosti. Starejši trije so si ustanovili lastne domove, mlajši pa je ostal pri materi. Ob koncu življenja je poklicala vaše može in naredila oporoko. Vse, kar je bilo njena last, naj ostane najmlajšemu sinu. Možje so jo začudeni vprašali, zakaj to; ali ne ljubi svojih starejših sinov, saj so vendar pridni in pošteni ter materi iz srca vdani. Ona pa je rekla: „Imam štiri sinove, vse ljubim vroče, a najmlajšega najbolj, ker je nesrečen od rojstva.“ — Bil je slep.

Kolika žalost zavlada v srcih staršev, ko spoznajo, da njih otrok nima zdravih čutov in udov, ali ko izprevidijo, da sicer ni normalno razvit! Vsa skrb, vsa ljubezen, vse misli in želje se sredotočijo odslej v tem, odstraniti tako zlo, ali ga vsaj olajšati. In prav je to in mora biti tako. Dolžnost pa ni le staršev, da naklonijo svojo posebno skrb takemu nesrečnemu otroku, dolžnost je to vse človeške družbe, da se osobito briga za te nesrečne svoje člane.

Kdo pa so ti nesrečni otroci?

Glušci, slepci, bebc, slaboumniki. To je družba, ki potrebuje in zaslučuje našega največjega pomilovanja, pa tudi najizdatnejše pomoči.

Kako prazno je življenje ubogega glušca! Pogrešati mora večino užitkov, ki razveseljujejo naše srce. Tudi krog njega pojo ptičice, šumi log, žubori potok, brenče čebele, done razne pesmi, toda revež jih ne sliši. Pač vidi ptička, ki z odprtim kljunčkom obletava svoje gnezdo, toda v njegovo srce ne sega žalostni glas, ki kliče izgubljene mladiče. On vidi, kako se mučena žival zvija v bolečinah, a njen obupni krik mu ne sega v dušo. Grobna tišina ga obdaja, vse se brezglasno pomika mimo njega. Sredi ljudi povsod je sam, tujec med tujimi, pa tujec tudi med svojimi. Sladkomili glas materin z vso tolažbo in dobrotu, ki jo krije v sebi, pa tudi trdi opomin očetov, mu ne gane srca. Ker je gluhi, zato je tudi nem in vsled tega ni deležen enake vzgoje kakor njegov polnočuten bratec, ki ima vse čute. Svoj živ dan ne bo znal jasno izražati svojih misli in želja, svojih notranjih čustev. Večinoma mu ostanejo tuji tudi vsi duševni zakladi človeštva, še celo navadni zakoni človeške družbe so mu neznani. Njegov duh plava v temi in kaj čuda, če postane naposled žrtev čutnosti, se ogiblje dela in zaide na pota nepoštenosti . . .

Nič manj žalostna ni slepčeva usoda. Luč, luč je naše geslo! Več luči! Vsa srečna bitja žive v svetlobi v luči. Rastlina se obrača k luči, druga drugo preriva in prerašča, samo da pride do luči. Slepec pa sedi in tiplje okrog v večni noči. „Le enkrat bi videl!“ Vsa njegova velika nesreča se zrcali v tem vzkliku.

In sedaj najnesrečnejši med nesrečnimi, na duhu gluhi in slepi, slaboumni in bebeci! Vsak izmed nas je gotovo že videl, kako se podivjana mladina in suroveži norčujejo iz takega reveža. Skoraj vsaka občina

ima enega ali več takih siromakov, ki le prepogosto tvorijo predmet surovim šalam. Že na cesti imajo navadno spremstvo, ki jih izziva in draži ter z grohotom zavrača izbruhe njih onemogle jeze. Po gostilnah se godi še huje. Tam jih nalivajo ne le s preobilimi opojnimi pijačami, nego jim dajejo piti tudi raznovrstne ostudne tekočine, jim namažejo obraze, jih našemijo in zapode take med krikom in vikom na cesto.

Najplemenitejša naloga usmiljenja je pomagati njim, ki jim je narava mačeha. Ako izključimo krajevne vplive in podedljivost, je mogoče število takih nesrečnežev izdatno omejiti. Izboljšanje stanovanj in življenjskih razmer nižjih slojev prebivalstva, hitra in izdatna zdravniška pomoč v vseh resnih slučajih obolevnosti, so temeljni pogoji, da se zmanjša število nesrečnih otrok. Dokazano je, da je vedno manj rojenih gluhih, slepih in bebastih tam, kjer se je izboljšalo zdravstveno stanje prebivalstva. Istotako uči izkušnja, da so redki slučaji take pohabljenosti v dobro situiranih družinah.

Če pa je nesreča že prišla in zdravniška umetnost nič ne hasni, je mogoče posledice izdatno zmanjšati, ako otroka pravočasno izročimo v primeren zavod, kjer se uči spoznavati stvarstvo ter si pridobi toliko ročnosti, da bo kdaj še lahko koristen član človeške družbe.

V Avstriji je 29 gluhonemnic s 1996 učenci, 1101 dečkom in 895 deklicami ter 217 učnimi močmi. 4000 gluhonemih za šolo godnih pa raste in živi brez vsakega pouka. Značilno je, da država, ki daje vsako leto milijone za vsakovrstne potrebnosti in nepotrebности, nima denarja za nesrečne otroke. Vse dosedanje

zavode je ustanovila zasebna radodarnost ali pa posamezne občine in dežele. Za gluhoneme slovenske otroke obstoja zavod v Ljubljani in slovenski oddelek v Gorici. To seveda ne zadošča za vse naše šolospособne gluhoneme. Za štajerske Slovence je nemška gluhonemnica v Gradcu, za koroške enaka v Celovcu.

Zavodov za slepce je v Avstriji 12 z 822 gojenci in 131 učnimi močmi. Za slovenske slepce nimamo zavoda. Hrvati imajo v Zagrebu odličen deželni zavod za slepce, ki se je udeležil s svojimi učili tudi naše razstave. Dosedaj so s Kranjskega pošiljali slepce v Linc in druge nemške zavode, kjer pa se jih vsled pomanjkanja prostora že tudi branijo. Pri nas so slepci, bodisi izšolani ali ne, večjidel berači. Kaj jim tudi dosti hasne pouk, ki ga uživajo v tujini? Kakih šest let so v zavodu. Nauče se nemško čitati in govoriti (zraven večinoma pozabijo materinščino) izurijo se v kakem obrtu za slepce, ki ga pa v domači vasi ne izvršujejo in tudi izvrševati ne morejo, izgube počasi še tisto ročnost in hodijo s knjigo, ki so jo prinesli iz zavoda, ali pa z godalom, ki so se ga naučili, od hiše do hiše, od vasi do vasi, spremljani od vaških paglavcev, ki jim je to najboljša tatinska šola, — ali pa v spremstvu sodrugov beračev, ki po „bratovsko“ dele z njimi nabrane milodare. Tako je naposled vseeno, ali je bil kdaj v šoli ali ne, berač je. Dolžnost kranjske dežele bi bila, da postavi zavod za slepce združen z zavetiščem za izšolane slepce. Dosedanje ustanove bi mogoče zadoščale za šolo; zavetišče pa bi nudilo slepcem priliko, koristno uporabiti svoje zmožnosti in se ogniti beračenju ...

Za bebaste in slaboumne otroke imajo druge de-
žele tudi posebne zavode, kjer se primerno njih du-
ševnim zmožnostim vzgajajo in odgajajo. Žal je možno
le manjši del teh ubogih na duhu priversti do tega, da
so deloma uporabni za praktično življenje. Najslabši
med njimi pa ima vendar toliko koristi od vzgoje v
zavodu, da se navadi na red in snago ter si pridobi
nekatero mehanične ročnosti.

V Avstriji je 20 zavodov za slaboumne z 80
učnimi močmi, 1150 učenci, 629 dečkov, 521 deklic.
Število vseh slaboumnih v Avstriji je 17.346. Slovenci
nimamo vzlic naporu ljubljanske občine doslej še no-
benega zavoda zanje. Najbrž smo za uk vsi prebrisane
glave. Na 100.000 Kranjcev pride 74 duševnih revežev;
dočim pride na 100.000 Dalmatincev 13 in na 100.000
Korošcev kar 212 slaboumnikov.

Dokler ne bo šolski obisk obvezen tudi za nenor-
malne otroke, t. j., dokler ne bo dovolj primernih šol
zanje, dotlej bo ostala večina njih rodbinam in občinam
v nadlogo. Tu bi bilo treba, da se združijo država,
dežele in občine v pomoč . . .

Vsi zavodi in šole za nesrečne, nenormalne otroke
si stavijo nalogo usposobiti gojence, da si morejo slu-
žiti sami svoj kruh. V gluhonemnicah se uče otroci v
prvi vrsti govoriti in govor drugih razumevati z opazova-
njem ust in govoril. Marsikdo se čudi, kako je to mo-
goče in vendar potrpljenje učiteljevo in učencevo vse
doseže. Govornemu pouku služijo vsi predmeti v šoli
za gluhoneme. Le s tem, da učitelj glušču odpre jezik,
ga vrne človeški družbi in ga usposobi, da postane
njen koristen član. Poleg tega se vadijo dečki in de-
klice v različnih ročnih delih. Rokotvorni pouk za

dečke obsega pletenje, lahka lesna dela, lepenstvo, rezbarstvo, strugarstvo, mizarstvo, modeliranje, krojaštvo in čevljarstvo. Pri tem pouku se obenem pokaže, za kako obrt bo imel učenec več ročnosti in veselja. Deklice se vadijo v ženskih ročnih delih, osobito v šivanju, poleg tega pa jih uporablja pri domačih opravilih, pri snaženju, likanju in v kuhinji. Po dovršenem šolskem obisku vstopijo gojenci kot rokodelski vajenci in so večinoma prav pridni, vestni delavci.

Vkljub vsej šolski in stanovski naobrazbi pa človeška družba redkokdaj smatra gluhonemega delavca za vrstnega ali enakovrednega s slišcem-govorcem. V boju za obstanek je in bo tak siromak vedno prikrajšan. Vsled svoje telesne hibe potrebuje v vseh težavnejših okoliščinah pomoči in sveta. Posebnega varstva pa potrebujejo gluhonema dekleta. Po Nemškem, posebno na Bavarskem imajo za nje posebna zavetišča, ustanovljena iz milodarov in prostovoljnih prispevkov blagih src. V njih si mora pod spretnim vodstvom vsaka gluhonemka služiti vsakdanji kruh s šivanjem, vezenjem, likanjem in dr. Na ta način se obvaruje prilike, zaiti na kriva pota.

Tudi podporna društva za gluhoneme store mnogo za olajšanje življenja teh revežev, posebno moških, s tem, da jim preskrbe delo ali jim pomagajo ustanoviti si lastni dom.

Vedno je laglje preskrbeti gluhonemega s stalnim zaslužkom nego slepca. Slepci se navadno v zavodu poleg šolskih naukov popolnoma izvežbajo v izdelovanju krtač, pletenju košar ali v čem sličnem. Vendar pa ostanejo vedno odvisni od drugih ljudi, osobito tedaj, če hočejo dobiti primerno delo ali, če hočejo

svoje izdelke za pošteno ceno prodati. Zavetišča potrebujejo slepci veliko bolj kot mutci iz razlogov že prej omenjenih.

Del bebcev in slaboumnih ostane vse življenje popolnoma nesposoben za vsako koristno delo. Oni ostanejo kot stalno breme v družini ali v občini, ako ni v deželi oskrbovalnice za nje. Ostali pa, ki za silo rijejo skozi življenje, kaj pogosto potrebujejo podpore usmiljenih src.

Snovalo se je nekje društvo za varstvo nenormalnih (nesrečnih) otrok. K predsedniku snovalnega odbora je prišel priprost delavec in je naznanil svoj pristop kot član ter plačal 4 K. Žena njegova je čitala v časopisu, da se snuje tako društvo, peljala ga je v otroško spalnico in rekla: „Glej, ljubi Bog nama je dal šest zdravih, nepohabljenih otrok. V zahvalo zato prispevajva po svoji moči k darovom, s katerimi se ublaži nesreča, ki je zadela druge družine.“

Koliko solz bi se posušilo, ko bi se na sličen način vsak izmed nas večkrat spominjal Gregorčičevih besed :

Odpri srce, odpri roke,
otiraj bratovske solze,
sirotam olajšuj gorje !

Dr. Otmar Krajec:

Razkužba pri nalezljivih boleznih.

Nalezljive bolezenske glivice, ki so se naselile v človeškem telesu, obolelo telo med boleznijo vedno tudi izločuje. Z razkužbo (desinfekcijo) zabranjujemo razširjevanje bolezenskih glivic, uničujemo povzročitelje nalezljivih bolezni in obvarujemo zdravega človeka pred okužbo (infekcijo). Bolnik, ki je obolel za nalezljivo boleznijo, je glavni vir za razširjanje bolezenskih kalí, kajti v njegovem telesu se ti provzročitelji kužne bolezni množé, in život jih po raznih potih oddaja na zunanji svet, n. pr. z izmečki pri kašlju, z odpadki iz črev, z gnojem iz ran itd. Okolica takega bolnika je torej vedno prav nasičena z izločenimi glivicami; v prvi vrsti je okužena bolniška soba in vsa njena oprava. Osebe in razni predmeti, ki prihajajo iz take okužene sobe (obleka, perilo, smeti, posode, odpadki itd.), raznašajo okužljive bolezenske kali v širšo okolico in na druge osebe. Izven človeškega telesa sicer okužljive glivice navadno nimajo zadostnih pogojev za obstanek in poginejo posebno pod vplivom solnčnih žarkov in svežega zraka, vendar pa žive dalje in ostanejo okužljive, če so našle ugodna tla za daljnje življenje, tako v zaduhlih, vlažnih, nezračnih prostorih, kjer ni ne

solнца ne zraka, nadalje v vodi, v mleku itd.; na takih mestih ostanejo kali dostikrat še prav dolgo okužljive.

Točna obramba proti razširjevanju in prenosu nalezljivih bolezni zahteva torej predvsem, da se bolezenske kali uničijo takoj, ko zapuste bolno telo. Prva razkužba ob bolniški postelji je zato najvažnejša; obsega naj pa ne le bolnikove izločke, temveč tudi vse predmete, ki jih bolnik jemlje v rabo; ta razkužba naj uniči glivice, dokler so še v bolniški sobi, kajti če so našle pot iz bolniške sobe na zunaj, je njih nadaljnje zasledovanje skoraj nemogoče. Razume se, da je treba izvrševati to razkužbo ob bolniški postelji ves čas, dokler traja bolezen, in sicer je to važna naloga bolnikove strežnice, ki naj se tudi v tem oziru točno in vestno ravna po navodilu zdravnikovem. Mati, kot strežnica svojega nalezljivo obolelega otroka, si s točnim, razumnim razkuževanjem ob bolniški postelji in v bolniški sobi najbolje obvaruje ostale svoje otroke pred okužbo.

Kadar je bolnik po nalezljivi bolezni ozdravel, ali umrl ali pa se je preselil v bolnico, se izvrši v bolniški sobi končna razkužba, ki ji je namen uničiti vse, še v sobi zaostale bolezenske glivice; izvršuje pa končno razkužbo posebno razkuževalno osebje po navodilu uradnega zdravnika.

Prva razkužba ob bolniški postelji je tem popolnejša in točnejša, čim večja je že sploh snažnost v stanovanju. Sobe, v katerih je veliko nepotrebne navlake, temni, brezračni prostori, ki so slabo osnaženi ter so zato zaprašeni in polni smeti, sploh niso sposobni za bolniško sobo, najmanj pa v slučajih nalezljivih bolezni, ko gre predvsem za največjo, najnatančnejšo snago.

V sobo k bolniku z nalezljivo boleznijo naj prihajajo sploh le one osebe, ki imajo najpotrebnejše opravke z bolnikom; strežnica naj nosi posebno obleko, ali vsaj vrhni plašč z dolgimi rokavi in iz blaga, ki ga je mogoče prati; ta plašč je odložiti vselej, še preden stopi strežnica iz sobe, pri vstopu pa takoj obleči. Bolnika naj se strežnica ne dotika po nepotrebem; po vsakem opravilu pri bolniku pa naj si dobro umije roke z milom in jih razkuži v razkuževalni tekočini. Prav tako naj ravna, preden zapusti bolniško sobo. V bolniški sobi naj strežnica ne uživa ničesar. Strogo je paziti, da se pri snaženju oz. pometanju bolniške sobe zabrani vsako prašenje; uporablja naj se mokra metla ali mokra brisača oz. razkuževalna tekočina. Iz bolniške sobe naj ne pride prav nobena stvar, da bi ne bila že razkužena; smeti, manj vredne igrače, naj se v peči sežgo; krožnike, steklenice, jedilno orodje itd. treba položiti v razkuževalno tekočino in naj sploh ostane v sobi; tudi ostanke jedil je treba ali v peči uničiti ali pa pomešati z razkuževalno tekočino. Prav važno je, da se perilo bolnika oz. posteljno perilo že v sobi položi v posodo z razkuževalno tekočino za več ur. Najbolj je pa paziti na to, da se vsi okužljivi izločki in odpadki bolnika sproti razkužujejo oz. uničujejo.

Taki okužljivi izmečki so n. pr. pri davici žlem iz nosa in žrela, ravno tako pri ošpicah in škrлатici; pri zadnjih dveh boleznih so tudi prav okužljive kožne luskinе, ki se odločujejo proti koncu bolezni. Pri legarju in griži so vsi polni okužljivih glivic, zlasti odpadki iz črevesa in seč. Vse te izločke bolnikove je dobro premešati z razkužilom in, predno se odstranijo, pustiti jih je treba več ur pod vplivom razkužila.

Kako je napraviti in uporabljati v posameznih slučajih potrebne razkuževalne tekočine, to poizve strežnica od zdravnika; kot sredstva, ki jih rabimo v ta namen, naj navedemo le žgano apno, klorovo apno, lug, potem formalin, krezol, lizol, sublimat; vsa ta razkužila rabimo za razne namene in različno razredčene. Perilo razkužujemo prav lahko že s tem, da ga v velikih posodah z vodo namočimo in dalje časa kuhamo.

Končno razkužbo bolniške sobe pa izvršuje posebno poučeno razkuževalno osebje. Pri tej razkužbi uporabljajo ravno imenovana razkužila; vrhu tega se razkuži sobo s formalinom, ki se v posebnih aparatih razplini v formaldehid. Posamezne predmete, posebno posteljne žimnice, obleko itd., je v posameznih slučajih treba še spraviti v posebni parni aparat, kjer pregreta para uničuje kužne glivice.

Za boj proti nalezljivim boleznim, za njih omejitev, osobito proti nalezljivim boleznim otrok, je silne važnosti, da vsaka mati ob bolniški postelji skrbi najvestneje za strogo razkužbo. Kakor je važna oskrba in postrežba bolnika samega, ravno tako važna, če ne še bolj, je skrb za razkužbo, da tako skrbna mati obvaruje druge svoje ljubljence pred okužbo in zabrani tudi prenos bolezni na druge družine.

A. Fabijanová :

Iz predmestne ulice.

Zelo pusto, skrbi in težav polno je Tonkino življenje, odkar imajo dete. — Glej, bratca si dobila — je rekla mati, ko se je vrnila odnekod. Tri dni je ni bilo doma; bogve kje je bila. Četrty dan pa je prišla, vsa bleda in suha in dete je prinesla v naročju. Bilo je zelo drobno in slabotno in jokalo je venomer.

Poiskali so na podstrešju staro začrnelo zibel in začelo se je Tonkino trpljenje.

Odslej jo vsako jutro budi materin glas: — Ajdi, Tonka, vstani in pazi na dete! In Tonka vstane, pojé par žlic mleka s kruhom, sede na polrazpal stol poleg zibeli in potegne za vrv. Dolgi in žalostni so dnevi poleg čemernege, bolehnega deteta. Mračno in pusto je v sobi, nikamor se ne vidi iz nje. Okno je obrnjeno na dvorišče, toda napol strohnelo je že in mati ga je zabila z žeblji, da se nikoli ne odpira. Vse šipe so razbite in zalepljene s papirjem, da je še temneje in neprijazneje v sobi.

Dokler ni bilo otroka, se je smela Tonka igrati na dvorišču. Ozko je bilo, črno in visoko kot dimnik. Nikoli ni posijalo solnce vanje. Toda če se je ozrla kvišku, je videla nad saboj košček sinjega neba.

Tožilo se je Tonki po dvorišču in prve tri dni je jokala neprenehoma. Toda polagoma se je pri-

vadila ječi in samo včasih še zahrepene oči po tistem koščku jasnega neba.

Zdaj ne sme Tonka nikamor iz sobe. Dete se joka venomer in dosti je posla ž njim. Treba ga je zibati, previjati ter mu dajati steklenico z mlekom. In Tonka je komaj v šestem letu . . .

Zarana hodi mati na delo; zakaj daleč na drugem koncu mesta je tvornica. Vrača se šele zvečer; redko-kdaj se oglasi opoldne.

Tisti dan pa se je vrnila mati zelo rano popoldne, očitvidno dobre volje. Zelo rdeča je bila v lice, krvavo obrobļjene so ji bile oči, iz ust je prihajal neprijeten duh po žganju.

— Ej Tonkica, zlato moje, glej, kaj sem ti prinesla! — Razgrnila je pred njo ponošeno, ali dosti snažno oprano obleko, kakršno nosijo kmetice iz mestne okolice. Krilo je bilo skoraj do pasa vezeno z modro in rdečo nitjo, tudi po rokavih in nedrih so bile lepe modrordeče zvezdice. Nato je izmotala iz papirja niz žoltih, debelih steklenih koral in živordeč robec z velikimi rmenimi rožami.

— Glej, dušica, vse to je tvoje! — se je zasmejala mati; jezik se ji je zapletal in oči so bulile predse, da se je Tonka začudeno ozrla nanjo. — Zvečer pojdeš z menoj, — je nadaljevala mati. — Cvetice boš prodajala. Lepo v šopke jih povežem, pa jih poneseš v ono veliko gostilno na ogļu. Vidiš, velika si že, taki otroci si morajo že sami služiti kruh.

Tonka se je zamislila. Poizkusila si je predstaviti, kako pojde zvečer po glavni ulici proti oni lepi gostilni. Svetlo bo na ulici kakor podnevi in gruče gosposko oblečenih ljudij se bodo šetale tamkaj. Neprenehoma

se bodo ljudje zadevali ob njo. Prišel bo paglavec in iz same objestnosti ji bo priložil skelečo zaušnico. Toda ona pojde vse bliže, vse bliže. In glej, že je na pragu. Skozi steklena vrata se vidijo belo pregrnjene mize. Fina gospoda sedi ob njih, vsi jedo in pijo. Kako pač stopi prednje tako majhna in siromašna! . . . Zdajci se ji je stisnilo grlo in dve debeli solzi sta se prikazali na licu.

— Mama, jaz ne pojdem nikamor! — je zajokala od straha.

Ali mati se je razjezila: — Kaj, ti paglavka, kdo te bo pa vprašal! Trije se moramo hraniti, a mene so zapodili iz tvornice. Ali razumeš? Zapodili so me, nesnage, čisto po nedolžnem, pa sedaj sem na cesti!

Nič ni razumela Tonka materinih besed. Samo toliko je vedela, da jo čaka nekaj strašnega, še strašnejšega, nego je življenje v tej mračni sobi, poleg čemernega, bolnega deteta. Čimdalje gostejše solze so kapale po licu, čimdalje glasnejši je bil jok. Tudi dete v zibeli se je zbudilo in zajokalo s tankim, cvilečim glasom.

Mati se je razljutila do kraja: — Tiho, ti gad nesrečni! — Zamahnila je z roko in zdajci se je ulila Tonki kri po licu.

Dekletce je utihnilo in se naslonilo na mizo. Samo tupatam je še zaihtelo polglasno, samo tupatam je še zadrhtelo drobno, sključeno telesce.

Mati se je streznila in žal jej je bilo otroka.

— Nič se ne boj, Tonkica, nič se ti ne zgodi! Gospodje so zelo prijazni in vse polno svetlih grošev ti bodo dali za šopke. Žemljico ti kupim in

cukra in malemu Ivici srajčko, pa nam še ostane denarja, boš videla!

Vedno tiše je prihajalo ihtenje in naposled je prenehalo. Ali še vedno je slonelo dekletce ob mizi in komaj vidno je podrhtavalo drobno sključeno telesce.

Zmračilo se je in mati je prižgala tanko lojevo svečo. Nato je vzela skledo z mlekom, nadrobila vanjo par črnih starih skorij in poklicala Tonko.

Dekletce se je vzdignilo; mehanično je prijelo za žlico in velike solzne oči so se strahoma uprle v mater.

— Nič se ne boj, dušica, jaz pojdem s teboj! — jo je tolažila mati venomer. Potem ji je umila lice in roke in jo oblekla. Krilo je bilo predolgo, vse do tal je segalo. Ali mati ga ji je zaganila za pas in jo prepasala s širokim pisanim trakom. Nato ji je obesila korale okoli vratu in ji zavezala robec na glavo, tako da so se vsi ogli stikali zadaj. Črni kodri so se vsipali izpod robca na čelu in ob ušesih, in čudovito bel in nežen je bil Tonkin obrazek pri luči in v rdečem robcu.

Prinesla je mati staro začrnelo taso, jo pregrnila z belim prtičem in položila nanjo šopke. Bili so večinoma nageljčki, enostavni, bledordeči, tupatam kaka rezeda vmes.

— Pri vsaki mizi se lepo nakloni: Izvolite cvetic! — jo je učila mati! Nato se je ozrla v zibelko na spečede in upihnila svečo. Prijela je Tonko za roko in že sta bili na ulici.

Dolga, napol razsvetljena predmestna ulica s starimi začrnelimi hišami. Tonke se je zdaj zopet polastil strah. Čim bliže sta prihajali glavni ulici, tem

hitreje ji je utripalo srce. Glej, že se je zasvetilo na oglu iz visokih oken! Natanko se je razločil svetli lesteneč in začula se je ciganska godba.

— Mama, jaz ne pojdem nikamor! — je zajokala iznova. Ali že sta bili pred restavracijo in mati jo je rahlo porinila črez prag.

Sama ni vedela, ne kako, ne kdaj, ali zdaj je stala v dvorani, čisto sama med tujimi gosposkimi ljudmi; široko odprte oči, dve neposušeni solzi na licu. Ali je resnica, ali so samo lepe sanje: Pozlačeni lestenci vise z visokega poslikanega stropa, ob steni so zrcala od tal do vrha, nepoznane rastline, visoke kot drevje, stoje v kotih in čudovit vonj se širi po dvorani, po rožah, po vijolicah, po bogvekakem neznanem cvetju. Kakor zamaknjena stoji Tonka in se čudi, in nikogar ni, ki bi jo iztiral — siromašno in nepovabljeno iz tega bajnega kraja.

— Kaj pa prodajaš, mala? — Izza vrat je prišel glas, prijazen in smehljajoč in Tonka se je zdramila. Skoraj nezavestno je stopila k mizi ob vratih. Štirje mladi gospodje so sedeli tamkaj, štirje veseli obrazi so se nasmehnili Tonki.

— Cvetice! — je odgovorila enostavno; tudi nakloniti se je pozabila.

— Glej, kakšna lepa Hrvatičica! — se je pošalil gospod z zlatim nanosnikom in ji pogladil črne kodre na čelu.

Toplo je bilo v Tonkini duši in nič več se ni bala. Tako dobri so bili gospodje, da bi za zmerom ostala pri njih. Spravila je štiri dvajsetice v žep in spomnila se je, da mora tudi k drugim mizam. Še enkrat se je ozrla na gospoda z nanosnikom z dolgim

hvaležnim pogledom in odšla je k sosednji mizi. Star, suh človek je sedel ob nji in čital novine.

— Izvolite cvetic! — komaj slišno je izpregovorila Tonka, zakaj ustrašila se je strogega nagubanega lica. Gospod je odkimal, ne da bi jo bil pogledal in Tonki je popolnoma upadel pogum.

Na drugem koncu dvorane, poleg muzikantov je sedela glasna, vesela družba. Očividno so že precej pili, zakaj razposajeni glasovi so prihajali od tam.

— Oj mala, po čem so šopki? — jo je vprašal golobrad fant.

— Po grošu! — je odgovorila boječe.

Ali prodajaš poljubčke? — Surov glas je prihajal iz kota in ko je povzdignila oči, je videla bleda udrta lica in zaripel obraz. Dolga suha roka se je iztegnila po nji. Tonka se je prestrašila. Stopila ji je pred oči — bogve zakaj — mračna predmestna ulica s starimi zakajenimi hišami in njihova soba, vsa temna in vlažna kakor ječa.

— Pusti otroka, pijanec! — se je razsrdil golobradi fant vzel pet šopkov in ji naštel pet grošev na dlan.

Samo en šopek je bil še na tasi in Tonka se je ozrla po dvorani boječe in neodločno. Najraje bi kar odšla odtod, ali tam pri oknu ji je pokimala lepa mlada gospa v črni svilnati bluzi, s težko zlato verižico okoli vratu.

— Kako se imenuješ, mala? — jo je vprašala in jo z obema rokama pobožala po licu.

— Tonka? — se je začudila gospa. — Poglej, kako fino nežno lice ima to dete in kakšne čudovite

oči! — se je obrnila do mladega elegantnega oficirja poleg sebe.

— Ti ubožica! — je rekel gospod in se sklonil k Tonki. Dvoje črnih, žarečih oči se je uprlo vanjo in Tonka je morala zamižati, ker so jo zapekle oči.

— Glej, kakšen otrok si še, pa so te že vrgli na cesto! — je rekla gospa žalostno in poltiho kakor sama zase. — Mati te je zapodila, kajne, ker nima službe in nimate kruha, ti sirotče! — se je obrnila zopet k deklici. In Tonka se je začudeno ozrla vanjo: bogve odkod ve vse to? — si je mislila.

— Vidiš, tako se je začela tudi moja karijera in bogve kako se neha! — je vzdihnila mlada ženska, ne da bi se ozrla na oficirja. — Ali jaz sem štela takrat že trinajst let, — je pristavila kakor v snu.

Oficir se je ozrl nanjo z dolgim vročim pogledom. — Zakaj mi ne verjameš? — jo je vprašal.

Bogve, ali so tudi njo zapekle oči, je pomislila Tonka in pogledala gospo. Dve svetli solzi je zapazila v njenih očeh.

— Na, dušica! — je rekla gospa in ji ponudila svetlo petkronko — pa reci mami, naj si poišče službo in naj te ne pošilja več po gostilnah!

Tonka je spravila denar in pri tej priči se ji je zahotelo, da bi objela mlado lepo gospo okoli vratu in jo poljubila na lice. Ali ozrla se je na svilnato bluzo, na težko zlato verižico in na mladega, elegantnega oficirja ter odšla plaho in brez slovesa. Sredi dvorane se je instinktivno še enkrat ozrla k oni mizi in lepa gospa ji je prijazno pokimala v slovo. Zasvirali so cigani veselo poskočno pesem in Tonki so stopile solze v oči; sama ni vedela zakaj.

— Koliko si dobila? — jo je zdramila na pragu mati in ji posegla v žep. — Joj, dušica, koliko denarja! Kaj ti nisem rekla, kako bogata in fina gospoda je tam! — Prijela jo je za roko in zavili sta za ogel.

Vedno praznejša je bila ulica in vedno temnejša. Tam daleč na koncu je bilo skoraj čisto temno. — Tam se začinja naša ulica, — je pomislila Tonka in zaustavila korake. Počasi in molče sta šli druga poleg druge, in odmevali so koraki po prazni ulici. Vedno redkejšje so bile svetilke: komaj je bilo zapaziti stare začrnele hiše in že je stalo pred njima dolgo, polrazpalo poslopje z majhnimi zamreženimi okni. Umazana leščerba je brlela v veži in še večje je bilo videti siromaštvo tako v polmraku nego ob belem dnevu.

Mati je odprla sobo, počasi, oprezno, da ne bi prebudila otroka. Rezek neprijeten vzduh je prihajal iz nje, po vlagi, po žganju, po bogve čem.

— Tu imaš žemljico, Tonka, pa jej! Kmalu se vrnem. — Še enkrat je preštela mati denar, poravnala si robec na glavi in odšla.

Na mizi je dogorevala tanka lojevka in Tonke se je zdajci polotil strah: kaj če bi ugasnila in ona bi ostala sama v temni, dolgočasni sobi? Ozrla se je na zibel, kjer je spalo dete. Voščeno blede mu je bilo lice, starikavo in nagubano. — Jutri bo spet treba paziti nanj od jutra do noči in pojutrišnjem in bogve kako dolgo še! — je pomislila Tonka žalostno.

Sveča je dogorela. Dvakrat, trikrat še je zaplapolala s črnim sajastim plamenom in ugasnila. Tonka pa se je naslonila na mizo in zajokala ...

F. M.:

Razstava „Dobro vzrejeni otrok“.

Tako bi se morala pravzaprav imenovati, ne sploh „Otrok“. Kajti nič ali skoraj nič ne spominja v njej na zanemarjenega in zapuščenega otroka!

Morebiti ga pa nimamo pri nas? Blaženi potem mi, nad vse lep pa baš ta oddelek razstave, ki ga ni!

Ali stvar, žal, ni taka!

Nič manj nimamo zanemarjene, zapuščene mladine kakor drugod in zapomnimo si to, nje število se množi v vznemirjajoči meri.

Naraščanje zanemarjene mladine je v tesni zvezi z industrijalizacijo. Gospodarski razvoj, gospodarska okrepitev sta geslo zadnjih let. Ustanavljajo in kupujejo se podjetja, vabijo se druga v deželo, državna in zasebna i. t. d.

Prav tako!

Naše prebivalstvo je sicer po večini še agrarno, ali nikjer ni zapisano, da agrarno ostane. Delavec živi slabo, mali kmet še slabše! Zato se ne le seli čez morje, ampak sploh beži od pluga v tovarne, z dežele v mesta!

Vzporedno z industrijo pa narašča proletariat!

Kdor hoče uživati blaginjo industrije, mora računati tudi z njeno podlago, z delavstvom in skrbeti, da si

ohrani delavstvo in njegov naraščaj zdrava na duhu in telesu, sicer ne bo deležen blaginje!

Vprašanja o mezdah, o stanovanjih, o delavnem času i. t. d. pustimo v stran! Upoštevajmo tu le okolnost, da se dober del delavstva že zaradi tega ne more sam v povoljni meri pečati z oskrbo in vzgojo svoje dece, ker je ves dan z delom obložen.

Da se pa deca zdravo in pošteno vzredi, ni zgolj zasebna rodbinska zadeva, ampak je stvar javnega interesa. Družbi ne sme biti vseeno, kakšni so njeni člani. Kjer torej ne zaleže rodbinska vzgoja, priskočiti mora na pomoč družba z domi za dojenčke, z varovalnicami, šolskimi kuhinjami, dnevnimi zavetišči, vzgajališči in drugimi napravami in zavodi, ki naj preprečijo, da se deca telesno ali duševno ne zanemari, ali vsaj popravijo, kar se je na otroku že zagrešilo.

Zato bi bila ne le zelo zanimiva, ampak naravnost potrebna razstava — prvič — vsega, kar tuptam že imamo na tem polju, drugič pa zlasti vsega onega, česar pri nas še ne poznamo, česar pa imajo že drugod v obilnih, mnogovrstnih, preizkušenih oblikah in kar bi lahko služilo nam v zgled in pripomoček pri ustanavljanju.

Tega je pa toliko, da napolni svojo posebno razstavo!

Skoraj nastane potreba, da se mnogoštevilna naša društva za otroško varstvo združijo v osrednjo zvezo za skupna in načelna vprašanja. Ob ustanovitvi te zveze bo čas in prilika za razstavo pod geslom „Otroško varstvo“.

Danes se pa radujmo „dobro vzrejenega otroka“!

Desimira :

Prva spoved.

Pred spovednico deček
boječih lic kleči,
jecljaje grehe pravi
in glasek mu ihti.

In spovednik posluša
in milo končno dé :
„Imaš še kaj na vesti,
kar ti teži srce ?

Gorje mu, kdor skrivnosti
prikrije, zamolči,
on sreče tu na svetu,
nebesh tam ne dobi.“

Zardi se dečku lice —
„Gospod — še nekaj vem,
a tukaj na tem kraju
za nič vam ne povem.

Če vedeti želite,
pa pojdiva na plan;
tam trdno obljubite:
ne pride stvar na dan !“

Naguba pater čelo,
stori se mu na jok.
„O groza! kaj! — zločinec
bi bil že ta otrok!“

A zunaj deček prime
gospoda za rokó,
na prste stopi, tiho
mu reče na uho:

„Za ptičje gnezdo v logu —
celo za dvoje vem —
ko bi pod streho pravil,
vse skuja se potem! —“

Dr. I. O.

Skolioza i. dr.

Ortopedični zavod, čigar miniaturni aparati so razstavljeni na razstavi, ima svoje prostore na Turjaškem trgu št. 4, I. nadstropje. V tem zavodu se zdravi različno skrivljenje hrbtenice otrok, posebno pa skolioza.

Hrbtenico delimo v vratni, hrbtni in ledveni del. Ako se hrbtenica skrivi stalno v levo ali desno smer, tedaj imenujemo to skrivljenje hrbtenice skoliozo.

Včasih je hrbtenica skrivljena v celem, ali pa le v svojih posameznih delih v eni smeri; večkrat je pa skrivljena deloma v desni, deloma v levi smeri.

Skrivljenje se pojavlja pri deklicah pogosteje nego pri dečkih; na petero do šestero deklic pride en deček. Skolioza nastane navadno med petim in desetim letom. Tedaj je vsa telesna konstitucija še jako nežna, vsled tega se v tej dobi iz različnih vzrokov, največ pa zaradi slabega sedenja v šoli, hrbtenica najlažje začne kriviti.

Precej v početku se skrivljenje lahko ozdravi, v poznejšem štadiju se doseže uspeh že mnogo težje; v zanemarjenih slučajih pa splòh ni mogoče doseči kakega uspeha.

Zato opozarjamo starše, naj pregledajo večkrat hrbte svojih otrok, in ako zapazijo tudi najmanjšo nepravilnost na hrbtu ali na ramah, naj se takoj obrnejo

do kakega zdravnika, ki jim bo dal nadaljna navodila. Ker le v početku se da skrivljenje s primeroma malimi stroški poravnati, v vseh količkah zanemarjenih slučajih traja zdravljenje lahko leta, pa še ni mogoče doseči popolnega uspeha. In kako je pokvarjena potem vsa zunanost človeka, ki ima hudo skrivljeno hrbtenico, koliko trpi duševno in telesno tak ubožec, je pač vsakomur znano.

Ozdravljenje, oziroma izboljšanje skolioze se dosega v ortopedičnem zavodu z uporabo različnih sredstev.

I. S pomočjo zdravilne telovadbe, in sicer:

a) z aktivno telovadbo, ki obsega:

1.) navadne proste vaje brez orodja in navadne proste vaje z ročkami in palicami;

2.) ortopedične vaje brez orodja, ki so pa strokovno prikrojene vsakemu posameznemu slučaju;

b) s pasivno telovadbo, v katero svrhu se uporablja različno nategovalno orodje in s pomočjo katerega se z visenjem, s sedenjem, s poševnim nateganjem in z ležanjem dosega izravnanje skrivljene hrbtenice.

II. Proizvajajo se različne obveze in modrci. Izvršuje se tudi masaža v svrhu okrepljenja oslabelega mišičevja.

Zorana:

Pavlinka.

Nad vasjo je ležala poezija nedeljskega popol dneva.

Bilo je že v poznem poletju; na drevju so visela rmena in rdečkasta jabolka in na ograjenih vrtičih se je bohotno košatila visoka solnčna roža.

Solnce je pripekalo še vroče, vendar se je čutilo, kakor da se polagoma stara; proti večeru so legale na zemljo rahle, prozorne meglice, in hladilen vetrič je vel od snežnih velikanov dvigajočih se v ozadju. Drugo stran obširne ravnine pa so zakrivali nizki valoviti griči.

Tuintam so sedeli ob hišah, ali stali v gručah na cesti vaščani in se pomenkovali med seboj. Vmes so se svetlikali beli predpasniki in pisane bluze mladih deklet, ki so se šetale po vasi, iskaje prilike, da sreča vsaka svojega izvoljenca.

Na trati za vrtovi pa so veselo vriskali otroci in zbijali „svinjko“.

Tedaj pa je pritekla tam izza ogla nizke koč Matijčeva Pavlinka, osemletno dekletce, in že od daleč je klicala igrajočim se tovaršicam:

„Veste, v nedeljo pride moja mamica in mi pri-
nese lepo novo obleko, rožnat predpasnik, slaščic in
punčko, tako punčko, ki zna jokati in spančkati. Boste
videle, kako lepa je moja mama, slamnik nosi na glavi

in še lepše pisan solnčnik, kakor ga ima naša gospodična učiteljica. Jaz imam gosposko mamó in kadar bom velika, pojdem k njej v mesto in bom tudi jaz nosila bel slamnik, belo obleko, pisan solnčnik in bom gospá; ve pa boste molzle krave in ostale umazane kmetice, kakršne so vaše matere.“

Strmé in z odprtimi usti so poslušali otroci Pavlinkino pripovedovanje in na obrazih se jim je brala zavist, ki je pri deklicah prikipela do vrhunca zlasti pri spominu na lepo punčko. Hkratu so se čutile užaljene, da jim Matijčeva, — ta gostačeva — očita umazane matere, — njim, hčerkam premožnih posestnikov. Nakremžile so se in se v onemogli jezi ozrle proti dečkom, v katerih je pa tudi že vrelo zavisti in užaljenega ponosa. Saj jezilo jih je že dolgo, da nosi gostačeva obleke drugačnega kroja in lepše barve, nego ostale deklice.

Pavlinka pa je stala sredi gručé in se vsa srečna zmagonosno ozirala okrog; globoke, črne oči so ji žarele ponosa in veselega pričakovanja. Tedaj pa je pristopil bosopet deček s potlačenim klobučkom z navzdol visečimi kraji. Široko se je razkoračil pred deklico in rekel počasi s poudarkom:

„Kaj se boš postavljala ti, ki še očeta nimaš?“

Otroci so se zasmejali in že je zaklical drug porogljiv glas:

„Teta so rekli, da tvoja mati ni nič vredna“ ...

Hitro so ponavljale vse deklice:

„Tvoja mati ni nič vredna, tvoja mati ni nič vredna“ ...

Bleda in tresoča se je stala Pavlinka med njimi, solze so se ji ulile po cvetočih licih in jokaje je zbe-

žala proti stanovanju svojega starega očeta, otroci so se pa polglasno smejali za njo.

* * *

Prišla je zopet nedelja in ž njo Pavlinkina mati — tovarniška delavka v glavnem mestu. Oblečena je bila kričeče; na ogromni frizuri je nosila rmen slamnik, ki je bila na njem med neštetimi pentljami cela gredica cvetic. Okrog vratu ji je visela zlata veržica in veliki, podolgasti uhani so ji bingljali v ušesih. Zelo ponosno je stopala po vasi in zdelo se ji je, da je pač velika čast za njene nekdanje sovrstnice, ako jim poda belo orokavičeno roko, katere členka se je ovijala blesteča zapestnica.

Nekam boječe se ji je približala hčerka ob roki stare matere.

Površno je poljubila mati svojega otroka, izrazila začudenje, da tako hitro raste, in mu začela deliti slaščice in lepo oblečeno punčko.

Deklica je molče, nekam v zadregi sprejela darila. Z nevoljo je opazila mati, da ne kaže posebnega veselja in da se ji usteca celo nagibljejo na jok.

„Ali ti ni všeč punčka?“ je vprašala božajoča jo po kodrasti glavici.

Hipoma je spustila Pavlinka punčko in slaščice na tla, oklenila se je z obema ročicama krčevito materine roke in dve debeli solzi sta ji kanili nanjo.

„Pa zakaj jaz nimam ateja?“ se ji je izvilo iz prsi in pretresljiv jok se je razlegnil po sobi.

Osupla je zrla nališpana delavka jokajoče dete. In kakor bi jo pobil s kolom, so jo zadele hčerkinе besede, ki so prišle iz globine užaljene otroške duše:

„Ali je res, kar pravijo, da ti nisi nič vredna?“

Mati je vztrepetala ... nekaj žalostnega in mehkega se je vzbudilo v njeni duši, — nekaj, kakor domotožje po davnih letih, letih srčnega miru. Krčevito je stisnila k sebi svoje dete, a odgovora na odkrito vprašanje otroških ust ni mogla dati ... In te nedolžne oči so bile vprte vanjo tako proseče in očitajoče, kakor bi pričakovale iz ust one, ki jim je dala življenje, zveličanje ali svojo smrtno obsodbo.

V tem hipu so zavriskali zunaj vaški fantje, vračajoči se iz gostilne, ki se je iz nje razlegal hripav glas harmonike.

„No, Tona, ali si prišla domov? Pa kako gosposka si postala!“

S temi besedami so se ustavili fantje pred kočo.

Tona je hitro pozabila ‚neumnega otroka‘ in se je začela šaliti ž njimi ...

Zvečer se je zopet odpeljala lepa Tona, poslovivša se hladno od očeta in hčerke. Čutila je, da zija med njimi neviden prepad. V vlaku so ji pač rojile Pavlinkine besede po glavi in občutila je nekakšen šram pred lastno hčerko in gnus pred samo seboj.

Toda kmalu je nevoljno zmajala z glavo: „Kaj bi se menila za otroške marnje! Nevoščljivi so ljudje, ker sem fina in gosposka, pa so naščuvali otroka, ker mi zavidajo.“

Tako kmalu pač ne bo prišla zopet med te omejene ljudi. Hčerka je pri starših dobro preskrbljena; njej pa je pač mnogo lepše v mestu, kjer lahko prebije nedeljske popoldneve v družbi svojih čestivcev, posebno v družbi onega Janeza, ki je postal baš korporal in nosi bele rokavice, da se lahko postavi ž njim.

Vedno se ji je dozdeval nekako tuj in nadležen otrok, čigar očeta ni nikdar ljubila in kateremu se je prodala kot osemnajstletno dekle . . .

* * *

Na trdi posteljci je še pozno v noč ihtela deklica pritiskajoča k sebi svojo punčko, dokler je ni objel spanec zdrave mladosti. Nad njo pa se je sklanjala Rojenica in predla niti usode . . .

Kaj ji donese ta usoda?

Ali jo mar povede na pota, po kakršnih je hodila njena mati? Kdo ve? . . .

„Koga vzgajati se pravi vplivati na njegovo srce. Na srce koga drugega pa moremo vplivati le s sugestijo, — ki so zanjo otroci posebno dovzetni — z lastnim dobrim vzgledom. Otrok vidi, da želim ljudi, kadar sem razdražen, da prepuščam drugim delo, ki bi ga lahko storil sam, da ne premagujem svojega poželjenja, da se strašim truda za druge ter iščem le zabave zase, da sem ošaben in domišljavo ponosen na svoje družabno stališče, da govorim slabo o drugih, da v prisotnosti drugih ne govorim tako, kakor v njih odsotnosti . . . vse to vidi otrok in vidi tudi popolnoma nasprotna dejanja: dobrotljivost, vdanost, delavnost, požrtvovalnost, vzdržljivost, odkritosrčnost — in to ima zanj mnogo večjo privlačno moč kakor najmodrejši in najlepši poduki. In tako obstoji 0.999 %, odgoje v tem, da daje človek dober vzgled, da izboljšuje svoje življenje in se izpopolnjuje.“

Lev Tolstoj.

Márica Nadlišek-Bartolova:

Prvi duševni razvoj otroka.

Začetek duševne odgoje gre s telesno odgojo roko v roki, zato se mora v tej dobi prav posebno paziti, da se otrokovo telo pravilno razvija.

Otrok je rojen egoist, ki ima od začetka samo eno čuvstvovanje, čuvstvovanje o samem sebi. Ne pozna družega nego svoj jaz, vse hoče imeti, povsod mora veljati njegova volja, ki prehaja kmalu v trmo in kljubovanje, ako ne postavi pametna odgoja svojega jeza o pravem času.

Mati, ki je prva odgojiteljica svojega otroka, mora z ljubeznivostjo in igranje navajati svoje dete na to, da spoznava in uvažuje poleg svojega jaza še druge osebe. Polagoma se omehča njegov trdi jaz in nastanejo pojmi: mi, ti in vi — in izključno čuvstvovanje o samem sebi prestopi v čuvstvovanju z drugimi v — sočuvstvovanje. Otrok si zaželi družbe soigralcev, rad bi ugajal tovarišem okoli sebe, zaželi si njihove ljubezni. Naloga modre odgoje je tu zabraniti, da ne preide ta nedolžna želja ugajanja v — ničémurnost.

Koliko mater greši v tem, da pošiljajo svoje nališpane otroke med male njih tovariše, da se jim kažejo tako našopirjeni in načičkani!

„Ali me vidiš, kako sem lepa!“ pravi deklica in se vrti, da si jo tovariši in tovarišice ogledajo od vseh

strani. Prav umestno vzklika dr. Ammon*): „Ne žgi, o mati, svojemu otroku ljubkih, gladkih laskov v umetne kodre, ker mu lahko užgeš hkratu tudi pečat večne ničémurnosti v srce!“

Sploh bodi otrok pač čedno, a preprosto oblečen. Mnoge matere puščajo svoje otroke letati doma v raztrganih in zamazanih oblekah, le ko jih peljejo s seboj, tedaj nataknejo nanje vse najlepše in najfinejše. Na ta način se otrok navaja k površnosti in k neredu. Ko odraste, bo gledal le na zunanost, da bo le vrhnja obleka lepa, pa naj ima na sebi še tako zamazano in strgano perilo.

Otroka naj navaja mati že prav kmalu k samostojnosti in samopomoči. Kakor hitro more, naj se poizkuša oblačiti, obuvati in umivati sam; nauči naj se tudi, da izkazuje odraslim male usluge, da jim prinaša ali odnaša to in ono.

Prava pokora in šiba v hiši so jokavi otroci. Ako otrok ni bolan, a je jokav, je kriva temu samo napačna odgoja. Tam, kjer starši otroku o pravem času ne postavijo zavore njegovi trmi, kjer mu dovoljujejo vse in si otrok domišlja, da je sam največji in najvišji gospodar v hiši, tam je otrok vsej okolici pravi križ in muka. Seveda ne odpraviš prirojene trme tako naenkrat in najmanj s silo. Mati mora z ljubeznjivostjo in polagoma podvreči otrokovo voljo svoji, tako da otrok še ne zapazi, da se je uklonil.

Ako otrok malo pade, pusti ga, da vstane sam, če toži in joka, prigovarjaj mu in pravi mu, da ni nič hudega; tako privadiš otroka, da ne joče za vsako malenkost. Če ga miluješ za vsaki nič, ako ga koj

*) „Die ersten Mutterpflichten“, 37. Auflage, Leipzig, 1900.

pobereš, ko se izpodrsne ali malo udari, bo v hiši ves dan jok, ker je otrok v svojih prvih korakih še neroden. Slišala sem večkrat matere, ki so pravile svojim otrokom, če so se izpodtaknili ob kamen ali udarili ob mizo: daj, daj, nabij mizo, ki te je udarila; na, na, ti grda miza ali grdi kamen, ki te je vrgel. — Kaj takega je največja nesmisel. Reci otroku ob taki priliki, ki je instinktivno že sam hud na predmet svoje boli: „dragec, ljubček moj, drugič moraš paziti, miza se ti ne more umakniti, miza ni kriva, da si butnil vanjo, ampak sam si kriv“ . . .

Nikoli naj mati ne daje prednosti enemu otroku pred drugimi; to vzbuja v otroku zgodaj nevoljo in zavist. Materinemu srcu morajo biti vsi njeni otroci enaki, vsako stvar, ki jim jo deli, naj jim deli enakomerno . . .

Edino opravilo otrokovo je igra, ki je navidezno brez pomena, a vendar velike važnosti, kajti igra oživlja in vežba duševne moči. Mati mora pa tudi igro nadzorovati in otroku prirojeno nagnenje do uničevanja omejiti. — —

Prvih pet, šest let svojega življenja naj se otrok metodično ne poučuje. Mati naj otroka po možnosti vodi v naravo; kjer vidi in sliši raznovrstne pojave; na otrokova vprašanja naj odgovarja vedno rada ter preprosto in razumljivo. Rekla sem, naj se otrok prvih pet, šest let metodično ne poučuje. Prezgodnji pouk je telesnemu razvoju in možganom škodljiv. Saj pravi že pregovor, da premodri otroci se ne ustarajo; naj bi torej vsaka mati to uvaževala in ne motila tega najboljšega daru božjega, daru srečnih otroških let. Saj se otrok v svojih prvih letih itak čudovito hitro razvija ter se nauči spoznavati stvari, jih imenovati, iz-

ražati svoje misli i. dr. Prost razvoj telesnih moči je prvi pogoj za zdrav razvoj duha. Pustite otroke, naj bodo otroci in ne učite jih čitati še preden znajo dobro govoriti, ne vodite jih na plese, četudi otroške — ko znajo jedva dobro hoditi in tekati! Če se je otrok že skoro v povojih vsega naužil, kaj ostaja potem za pozneje? Napačna vzgoja je kriva, če je naša mladina blazirana in brez idealov. — — —

Naposled pazi, skrbna mati, ko devaš svoje dete v posteljo, da ima ročice iztegnjene ob životu in ko se zjutraj vzbudi, ga vzdigni takoj, da ne dobi kake grde razvade, in ako si kaj takega zapazila, ki je sicer sedaj še nedolžna igrača, opozori svoje dete resno, povej mu, da je to grdo in škodljivo; povej mu, da postanejo taki otroci bolni, močno bolni in da morajo naposled umreti.

Dejala sem, da mora le mati voditi prvi razvoj duha v svojem otroku in le v potrebi in v skrajnem slučaju naj to nalogo prepusti drugim.

Otroški vrtec, ki je prava dobrota in blagoslov za take otroke, ki imajo njih matere posla v uradih ali tovarnah, da se ne morejo baviti ž njimi; ali če so bolne; dalje če so razmere take, da otroci ne slišijo doma nič dobrega. Tudi so otroški vrtci pripravi za otroke jedince, ki se ne morejo igrati z bratci in sestricami. Kjer je pa mati zdrava, razumna in krepka, kjer ji socialne razmere dopuščajo, da živi samo za svoj dom in svoje otroke, taka mati ne pošilja svojih otrok v otroški vrtec, imej jih pred očmi, pusti jih, da se svobodno razvijajo, ne krati jim svobode!

Mati je duša v družini, na dobrih družinah pa sloni narod, zato skrbi vsaka mati najprej, da bo v

družini in doma vse v redu, pazi na otroke, in le če ti preostaja časa, tedaj se posvečaj drugemu delu. Če se katera trudi in dela „za narod“, zanemarja pa pri tem svoje otroke in svoj dom, je to prava ironija, ki zasluži najhujše obsodbe. Lastna rodbina je najznamenitejši del naroda! Kdor ne zna ali noče posvečati svoje prve skrbi temu delu naroda, sploh ni resen naroden delavec, ni rodoljub.

Od prve odgoje, ki jo dobi otrok od svoje matere, je zavisen ves nadaljnji razvoj duha.

Kako sveta je ta materina naloga, nam pripoveduje že zgodovina.

Plutarh je v svojih moraličnih spisih ovekovečil Evridiko, ker se je učila kakor tedanji moški, samo zato, da bi sama mogla odgojevati in tudi poučevati svoje otroke; in Tacit toži nad zgrešeno odgojo tedanjih Rimljanov tako: „Prej (v času rimljanske republike) so matere same dojile, vzgojevale in odgajale svoje otroke. Tako so Kornelija, mati Grakov, Avrelija, mati Cezarjeva, in Attija, mati Avgustova, same odgojevale svoje sinove, ki so postali največji možje svojega stoletja.“

Znano je, da je Goethe podedoval od svoje matere ustvarjajočo fantazijo in Schiller se je vedno spominjal pripovedek svoje matere, ki je bila globokočuteča žena...

Nam Slovencem je osobito treba mnogo dobrih, značajnih in delavnih mož, zato bodi naša sveta naloga, da sejemo že v mlada srca zdravo seme, ki naj v poznejših letih bogato obrodi. Obenem vsejmo že v nežna srca čisto, nesebično ljubezen do svojega rodu; otrok naj čuti, da nam je vsak Slovan drag, da je vsak, ki govori kakor govorimo mi, naš brat.

M. U. dr. B. Derč:

Hranitev dojenčka.

Umrljivost dojenčkov, to je otrok v prvem letu, je enaka umrljivosti 80letnih starčkov; obojih umrje na leto 30%. To je izkazala statistika. Ker je zdravje, delavnost in število delavskih moči glavni kapital narodov, se mora pomisliti, kako velikanska izguba je tolika umrljivost otrok za narod in državo.

Kako bi se prišlo v okom tej velikanski zapravljivosti na narodnem kapitalu? Kje tiči vzrok tej umrljivosti?

Naj govori zopet statistika!

Od 1000 novorojenčkov, ki jih doje matere, jih zboli v prvem letu 38, umrje 15.

Od 1000 novorojenčkov, ki jih umetno hranijo, jih zboli v prvem letu 80, a umrje jih 54.

Druge statistike pa so dokazale celo, da je umrljivost dojenčkov od onih otrok, ki se morajo zadovoljiti s kravjim mlekom ali celo s kako „učeno“ kemično močnato brozgo, desetkrat manjša! To se torej pravi: vsaka mati, ki odreče svojemu malčku dojenje, mu vzame 30% upanja, da ostane pri življenju in doraste. Od treh umetno hranjenih otrok ostane povprečno do drugega leta samo eden, in še ta je bolan.

Pa ne samo za celokupni narod, ne samo za dotičnega otroka, ne samo za rodbino, ampak tudi za

mater samo je dojenje velikanska dobrota ter nepri-
merno velikega vpliva. Materino mleko je edino
naravna, najboljša, najcenejša, vedno pripravljena in
primerna hrana za otroka.

Kje pa se je izcimila ta nesrečna navada, ta velika
pregreha, rediti otroke s kravjim mlekom?

To novotarijo so iznašli v okolici nemškega mesta
Augsburga in neki doktor Polycarpus Schacher je opisal
to navado kot čudno posebnost leta 1752. v Lipskem.
Niti v srednjem niti v starem veku niso poznali te
moritve otrok!

Zakaj pa naše matere ne doje? Saj polovica onih
mater, ki ne doje, je izgubila to zmožnost samo vsled
tega, ker že njih matere, babice, prababice . . . niso
dojile, kajti vsak organ živalskega telesa oslabi, ako
se pravilno ne uri. Deloma vpliva neprimerna obleka,
težko telesno delo, slaba odgoja, posebno pa brez-
obzirno ravnanje z mlečnimi žlezenci v mladosti in
pa pomanjkanje vsakega negovanja tega organa, ki je
eden najimenitnejših ženskega telesa. Neprimerna
obleka, ki pritiska na prsi, je kriva v prvi vrsti, da se
ne razvijo prsi in bradavice in da ima taka mati le
malo mleka in to le kratek čas. Dokazano pa je, da se
ta napaka dá zopet popolnoma poravnati, ako bi se
naše matere skozi več generacij potrudile vsaj toliko
dojiti, kolikor je mogoče. Pri Japoncih in Skandinavcih
doji vsaka mati svojega otroka in je umetna hranitev
vobče nepoznana strast in tu se je pridobila ta ne-
preplačljiva lastnost samo na ta način, da je izvedeno
dojenje brez izjeme v vsem narodu. Večkrat se dogaja,
da mati prvorojenčka ne more dojiti, pač pa poznejše
otroke, vsakega dalje časa in lažje. Moderno življenje

s svojimi posledicami: bledico, nervoznostjo, slabostjo i. t. d., kronične bolezni, posebno jetika, so tudi vzroki, da matere ne doje. Pa tudi ti vzroki se lahko primerno ublaže in olajšajo. Kako, to je vedno stvar domačega zdravnika dotične rodbine.

Glavni sovražnik dojenja pa je delo materino po tovarnah. Mati, ki dela v tovarni in opravlja drugod težaška dela, ne utegne živeti s svojim otrokom skupno in ga mora zanemarjati. Temu bi se odpomoglo na ta način, da bi se ustanovila oskrbovališča za otroke v tovarnah ali pa vsaj v obližju in bi se tako omogočilo, da bi matere v odmorih dela lahko dojile.

Da siromašna delavka ne doji sama svojih otrok, to je razumljivo in končno tudi odpustljivo. Toda zakaj se odtega fina bogata dama tej svoji sveti dolžnosti? Za časa Ludovika XVIII. se je zasejalo mnenje, da treba gosposkim materam najeti dojilje za njih novorojenčke. Tako so kradli za denar matere lastnim otrokom. S kako pravico pa si sme plačati otrok bogatejše matere nadomestilko maternih prsi in odtegniti pravemu otroku dojkinemu prepotrebno hrano? Otroci dojk ob slabi postrežbi na kmetih navadno žalostno pomrjejo. Sploh je najemanje dojk nekako suženjstvo, trgovina s človeškim mesom ali bolje povedano, umor dojiljinih otrok. Vsaka mati, ki si najame dojko, morala bi z materjo sprejeti pod svojo streho tudi dojkinega otroka vsaj tako dolgo, da bi se revček toliko okrepil, da bi ostal pri življenju.

Koliko mater se izgovarja, da iz družabnih vzrokov ali domišljene bolezni ne morejo dojiti. Druge dame se zopet boje, da postanejo prezgodaj stare, da se jim naguba koža na obrazu, da izgubi njih telo lepo obliko

i. t. d. In vendar je dokazano, da je ženska najlepša, najzdravejša takrat, ko je začela dojit svojega prvega potomca. In niti tega ne pomisli, da zato, ker ne mara hoditi vsake tri ure domov dojit, prevpije otrok od bolečin cele noči (poslušaj ga itak ponajveč samo dekla), da treba zdravil, morda celo zdravnika, da je nočni počitek za mlado mater zelo potreben in jej mnogo bolj škoduje vstajanje, pestovanje, kuhanje kamilic i. t. d., nego dojenje

Pa še drugega hudega sovražnika ima dojenje, in ta je *horribile dictu* — medicina sama. Da bi se omogočilo življenje in obstanek onim dojenčkom, ki nimajo materinega mleka, niti ne morejo kupiti dojke, skušala je moderna medicina v zvezi s kemijo, fiziologijo, bakteriologijo itd. ponarediti materino mleko, in glej, kar se ni posrečilo poštenjaku učenjaku, to so storili koristolovci. Za Judeževe groše so uvedli z velikansko kričavo in lažnjivo reklamo popolnoma meterinemu mleku „enako vredne“ čajne in močnate brozge in različne druge preparate ter preplavili občinstvo s temi svojimi izdelki. Občinstvo je kupovalo, matere so bile prepričane, da dojenja ni treba in otroci so umirali, tako da se je njih umrljivost leto za letom večala, vkljub, ali bolje: prav zaradi preparatov!

Materino mleko ima namreč uprav čudezne, čudotvorne življenjske lastnosti in se ne dá nadomestiti z ničimer drugim. Navadno ugovarjajo matere, da je njih mleko vodeno in slabo, ker ne vedo, da mora biti tako, kakršno je; kravje mleko pa je mnogo težje prebavljivo. Drugi izgovor nekaterih mater je, da imajo premalo mleka. Tudi to ni resnično. Brž ko tehcnica pokaže, da se je otrok zredil, je gotovost ne-

izpodbitna, da je hrane dovolj in se otrok joče le iz kakega družega vzroka. Mnoge praktične izkušnje ter nešteti zdravniški poizkusi so dokazali, da:

1. dete po porodu v prvih mesecih še ne more izrabiti tujih hranil, ker še nima dovolj razvitih prebavil. Zato mu je za to prehodnjo dobo pripravila narava napol prebavljeno hrano, ki je sestavljena z neizmerno štedljivostjo, kajti v njej — v maternem mleku — so prav one sestavine v ravno pravi množini, kakor jih potrebuje za življenje in rast mlado telo;

2. v materinem mleku se nahajajo protistrupi različnim boleznim, katerih v živalskem mleku sploh ni; ali če bi tudi bili, bi jih kuhanje uničilo;

3. dojenje je najcenejši način hranjenja otrok. Dojenček ne dobi niti preveč niti premalo hranilnih snovi; tudi je ta hranitev najmanj trudapolna in najkomodnejša. Zračunajmo čas, ki ga s čenjenjem posod, s pripravljanjem in steriliziranjem hrane itd. porabimo, trud, znanje, ki ga potrebujemo v to, mleko, sladkor, kurjavo, skrb za zdravje, zdravila, zdravnika, in pa še nazadnje zdravstveno manjšo vrednost umetnih hranil, in priznati moramo, da je res dojenje najcenejša in najpripravnejša hranitev;

4. da je tudi ena kapljica materinega mleka boljša kot nič, dokazalo se je s tem, da oni otroci, ki dobivajo razen prsi tudi kravje mleko, skoraj tako dobro uspevajo, kakor dojeni;

5. mati je nosila pod srcem otroka in je torej meso njenega mesa, kri njene krvi. Jasno je zato, da baš temu otroku najbolj prija mleko te matere in se ne dá nikdar docela nadomestiti z mlekom tuje, najete dojilke. In ker vsaka mati, ki si je enkrat najela dojko,

dobro izkusi, kakšen križ je s temi ženskami, naj bi se vsaka potrudila dojeti sama, ker le s tem si pridobi popolno rodbinsko srečo in ponos materni.

Pa ne samo za otroka in po njej za celokupnost rodbine in naroda, ampak tudi za mater je dojenje koristno in zdravo. Narava je žensko telo tako ustrojila, da sledi porodu dojenje, ki mnogo pripomore k temu, da pridejo organi v materinemu telesu zopet v prvotno, pravilno lego. Ako torej mati brez tehtnih zdravstvenih vzrokov dojenje opusti ter dela tako nasprotno naravi, ne škoduje samo izdatno svojemu otročičku, nego tudi sami sebi. Če mati otroka ne doji, se vrhu vsega izpostavlja še nevarnosti, da se jej vramejo prsi, kar povzroča grozne bolečine.

Ker zahteva dojenje večji obrat v ženskem telesu, to je večje vsprejemanje energije in istotako oddajanje — doječa mati ima navadno velik tek in se počuti jako dobro — pozdravijo se v tem času bledica in slabost; pri porodu izgubljena kri se hitreje zopet nadomesti in mlada mati se začne rediti. Statistika pa je tudi dokazala, da dobe prsnega raka največkrat one ženske, ki niso dojile, saj so tudi drugi organi, ki ne delajo vedno, priljubljen sedež raka. Ves trud, vse skrbi, vse bolečine v začetku dojenja pri materi dojenček sam poplača s svojo ljubeznivostjo in trdnim zdravjem.

Živimo v času, v katerem človeštvo pod vodstvom znanosti rešuje velike socialne probleme, posebno higijenične. Dosegli so se že v boju proti tuberkulozi lepi uspehi, kar potrjuje statistika, ki izkazuje manjšo umrljivost v tem kratkem času!

Dosegli se bodo tudi na našem polju, v oskrbovanju otrok, velikanski uspehi, posebno ker so nam

škodljivci tukaj znani in imamo tudi že pripomočke proti njim. Samo dobre volje je treba in naš mladi naraščaj, ki ne bo docela oslavljen že v prvem letu svoje dobe, se bo tembolje in lažje branil vseh bolezni sam iz svoje moči. Ne bomo imeli prilike najti pri dojenčkih, po 14 dni starih, tuberkulozo v žlezah, ne bomo imeli toliko rahitičnih otrok in črevesna driska in katar bosta našim malčkom nepoznane bolezni. Kakor drugi telesni organi dojenčka, ne morejo brez materinega mleka uspevati niti možgani ne. Torej trpi duševni razvitek, da taki otroci dojenčkom tudi v tem oziru niso enakovredni. Žal ali bolje hvala Bogu, da nam v tem oziru nedostaja absolutnega merila duševne sile in nadarjenosti in tedaj tega nazora ni moči dokazati.

Tedaj, matere, ako hočete imeti zdrave, trdne, lepe in duševno visokostoječe otroke, dojite jih same! Ve ste dolžne skrbeti za blagor svojih otrok. In kaj je večja sreča nego trdno zdravje? Tega jim dajte, da bodo bolnišnice in hiralnice, zavetišča in sanatoriji prazni!

Zofka Kveder-Jelovškova:

Ženstvo na Hrvaškem.

Ženskega gibanja, kakor se je v zadnjih desetletjih tako mogočno razvilo po nekaterih kulturnih deželah, ženskega gibanja v najvišjem in splošnem, torej tudi v političnem zmislu, na Hrvaškem ni, kakor ga še tudi ni v drugih jugoslovanskih zemljah. V Avstriji so posebno Čehinje uvidele, da bo končna rešitev ženskega vprašanja dosežena s popolno enakopravnostjo žene z možem, spoznale so, da so končno vse, tudi najidealnejše pridobitve kulture, zlasti pa gospodarske razmere, odvisne od politike. Zato se potegujejo Čehinje ne le za pravico ženskih študij na vseh fakultetah, za nameščenje po javnih bolnišnicah in javnih uradih, ampak tudi za politično pravo in svobodo. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah so nastopile Čehinje kakor kandidatke poslanskih mandatov. Število glasov, ki so jim bili oddani, priča, da bodo prej ali slej gotovo dosegle svoj cilj. Bore se za pravico ustanavljanja svojih posebnih ženskih političnih klubov, katere jim je vlada zabranila, kar gotovo ni v zmislu zakona.

Tako daleč na Hrvaškem še nismo.

Široki ženski krogi so za emancipacijo popolnoma indiferentni, čeravno je število posameznic, ki so si

zase priborile če ne drugega, pa vsaj popolno stanovsko enakopravnost, tukaj večje, kakor drugod.

Za časa ilirskega preporoda so tudi žene igrale nekako ulogo. Ali ta uloga je bila popolnoma pasivna in ni segala nad goreče patriotsko navdušenje, ki je pa samo po sebi brez važnih činov, vendarle slama, ki zelo krasno vzplamti ali ravno tako hitro ugasne brez hasni.

Sicer je ilirska doba rodila dokaj žen, ki so kakor posameznice vredne naših posebnih simpatij, iz občečloveškega stališča so bile vrlo zanimive pojave ali na tok svojega časa so bile brez vpliva. Taka osebnost je Dragolja Jarnevička, nadarjena pisateljica, ki bi bila imela mnogo večji uspeh in večje priznanje, ko bi bili njeni gospodje tovariši na hrv. Parnasu pravičnejši in obzirnejši do nje. Zapustila je ne le mnogo pripovednih spisov, ki so danes pač zastareli, ampak tudi ogromen dnevnik, ki bi, da je objavljen v kaki večji kulturni zemlji in da ima vsaj polovico reklame drugih ženskih memoarnih del, imel gotovo vsaj tak uspeh, kakor ga ima dnevnik Marije Bashkirčeve. Življenje te duhovite, energične in nesrečne žene je pestrejše od romana in ako se katera Slovenka zanima malo globokeje za njeno usodo, naj si naroči knjigo Adele Milčinovičke, ki je napravila iz omenjenega dnevnika lep in v vsakem oziru čitanja vreden životopis.

Moj člančič ni izcrpljiv, zato hočem brez obveze rigoroznega historijskega pregleda nanizati še par dat iz pojavov hrvaškega ženskega sveta.

O emancipaciji se je začelo pisati in govoriti na Hrvaškem v sedemdesetih letih. Takrat je pričela gospa Marija Fabkovičeva, rojena Čehinja, sejati prvo

seme ženskega gibanja. Izvrstna pedagoginja, skrajno marljiva in podjetna, je delovala vse svoje življenje z nenavadnim navdušenjem za svoje ideale. Še danes, ko je starka in telesno hroma, piše romane, prevaja, referira o češki literaturi in objavlja pedagoške in literarne sestavke v hrvaških in čeških časopisih. Ne poznam je osebno ali simpatična mi je skrajno, odkar sem pred par leti prvič slišala o njej in so mi osobito hvalili njeno neumorno mlado svežost in živahnost. Že sivolasa si je ohranila nenavadno gibčnost; plavala je, drsala se, ljubila je daljne izprehode ob vsakem vremenu. In tudi zdaj, odkar je prikovana v sobo, ji je ostala ona lepa prožnost duha, ki je najboljši dokaz prave duševne vrednosti.

Ž njo je delovala gospodična Marija Jambrišak, ki je pomagala pozneje ustanavljati „gospojinski klub“. Zaradi svojega aristokratskega držanja, pa je ostal ta klub brez vpliva na razvoj hrvaškega ženstva sploh. Krog iz kluba je pred dvema leti zlasti na intencijo gdč. Jambrišak ustanovil veliko kuharsko in gospodinjsko šolo, ki je pa propala ne toliko zaradi slabega denarnega fonda, kolikor zaradi nepraktičnega gospodarstva. Da se je pričelo skromno, kakor v Ljubljani, bi se bila stvar gotovo obnesla. Gdč. Jambrišak je profesorica na liceju.

Zanimivo je, da so skoraj vse sedanje hrvaške pisateljice nikle iz kroga učiteljic.

Gdč. Milka Pogačič, urednica „Domačega Ognjišta“, organa „udruge hrv. učiteljic“, kateri je ona predsednica, je pač od vseh najzanimivejša. Energična in dobrosrčna, je razvila posebno v zadnjih letih imponujočo delavnost. Pod njenim vodstvom se je „udruga

učiteljic“ razvila in postala središče ne le učiteljic, ampak vsega hrv. ženskega gibanja sploh. „Udruga“ izdaja že peto leto „Domaće Ognjište“, beletristični in poučni list, ki je vedno skrbel, da se tudi v hrvaških družinah dobi pojem in razumevanje za stremljenje vsega kulturnega ženstva. Ženska revija, ki bi je bili tudi mi Jugoslovani prav potrebni, pač še ni, vendar pa pripravlja teren tudi v tem zmislu. „Udruga učiteljic“ je izdala 2 knjigi za mladino sploh ter 1 za odraslo mladino in namerava na tem polju začeto delo energično nadaljevati. Razume se samo po sebi, da je predložila vladi nebroj peticij za reformo stanovskih prilik in predlogov za bodoči šolski zakon osobito za žensko šolstvo. Dosegla je tudi to, da se ni uveljavila na Hrvaškem neenakost plače med moškimi in ženskimi učnimi močmi. Na intencijo gdč. Pogačičeve je sklenila udruga lansko leto ne omejiti se samo na stanovske odnošaje, ampak baviti se s socijalnimi problemi sploh. Kot prvi korak te vrste je inscenirala „udruga učiteljic“ na izpodbudo svoje predsednice in skupaj z odborom zagrebskega ženstva vseh slojev dne 6. junija „Otroški dan“, ki je imel tako lep uspeh, da se je ta dan nabralo po Hrvaškem zaradi pomanjkanja časa celo brez posebno velike agitacije in reklame nad 42.000 kron, ki se imajo uporabiti za ustanavljanje ferijalnih kolonij, jasic, otroških kuhinj, sanatorijev itd. Letos že je bilo poslanih iz tega fonda 60 otrok v Hrvaško Primorje v morske kopeli. Oktobra se imajo ustanoviti prve jaslice in obenem se ima pričeti s hranjenjem siromašne šolske mladine o poldnevih po vzorih drugih dežel. Grof Kulmer je ponudil društvu v zagrebski okolici zemljišče za zgradbo ferijalne hiše, mestna

občina Novi v Primorju zemljišče za sanatorij učiteljic in otrok, a mesto Zagreb zemljišče za zgradbo jaslic, zavodov, ki se v njih preko dneva čuvajo otroci siromašnih staršev v dobi od 1.—4. leta. Društvo misli napraviti za učiteljice sanatorij v Primorju in bo izdajalo akcije po 20 K, ki bodo delničarkam zagotavljale velike ugodnosti. Tudi slov. učiteljice lahko kupijo te akcije. „Udruga“ ima lepe klubove prostore v učiteljskem domu, ki se pa v kratkem še razširijo.

Milka Pogačič je poleg tega zelo nadarjena in plodna pesnica in pisateljica. Njene lirične pesmi so polne duše in globokih misli; za povesti črpa snov najraje iz ženskega in otroškega življenja. „Udruga“ je izdala zbirko njenih črtic iz otroškega milieua, ki so pravi biseri. „Iz moga svijeta“ je zlata knjiga in jo priporočam v čtivo vsem Slovenkam, osobito pa učiteljicam.

Lep pripovedni talent je Jagoda Trubelka, ki živi kot voditeljica višje deklinške šole v Travniku. Ona piše daljše povesti, posebno jo zanimajo naravno odnošaji v Bosni; njen veliki historični roman „Vojača“ je vzbudil v hrvaškem literarnem svetu obče priznanje.

Gdč. Kamila Lucerna, prof. na liceju v Zagrebu, si je priborila na dramskem polju lepih zaslug; njena koleginja gdč. Štefa Iskra poje nežne in sanjave lirske pesmi. Napisala je tudi mnogo beletrističnih feljtonov in razprav.

Gospa Adela Milčinovičeva se zanima posebno za memoarno literaturo, ali tudi njene črtice zaslužijo toliko radi zanimive snovi, kolikor zaradi umetniške oblike, pozornost. Njena brošura proti samostanski vzgoji je vzbudila po vsem Hrvaškem razprave in polemike.

Hermina Brkićeva, mlada, temperamentna učiteljica, si je izvolila osobito dramo za svoj poseben delokrog, Zdenka Smrekarjeva pa je strokovna pisateljica in govornica, ki s svojo temeljito naobrazbo obeta še mnogo. Najmlajša je v tem krogu Zdenka Markovićeve; njene literarno-artistične črtice so si našle že svoje zvesto čitateljstvo.

Naj omenim še Dobroslavo Gazvodo, ki ima poleg lirske žice, tudi prav čeden satiričen talent.

Od starejših je vredna spomina še gospa Marija Kumičić, vdova slavnega hrv. romanopisca in spretna člankarica ter Hermina Tomić, ki je pisala poglavitno igrokaze.

Posebno mesto zavzema gospa Jurić-Zagorka, ki je letos pozimi slavila desetletnico svojega žurnalističnega delovanja. Ona je sotrudnica „Obzora“ in posebno vešča poročevalka o ogrskem parlamentu. Osobito lani je vršila svojo referentsko in interwievsko zadačo v Pešti tako sijajno in spretno, da so se ji čudili ne le Hrvatje, ampak tudi ogrski državniki in žurnalisti. Pod Khuenom, ko se je preganjalo vse opozicijsko časopisje kar najhujše in so bili enkrat zaprti več dni vsi uredniki „Obzora“, pisala in urejevala je list sama. Napisala je tudi več novel in dram, ki so imele v gledišču lep uspeh. Njena mlajša koleginja od vladne stranke je bila gdč. Vanda Ibler, ki je več let sedela v redakciji „Narodnih Novin“ ter referirala o umetniških in literarnih pojavih. Zna mnogo jezikov in čeprav ima komaj kakih dobrih dvajset let, je pokazovala lepo naobrazbo in talent. Vendar se njeno stališče ne dá primerjati s stališčem gospe Zagorke-Jurić. Ta je popolnoma selfmademan in je imela prav

težko delo, dokler si je priborila in utrdila svojo pozicijo, gdč. Ibler pa je hčerka bivšega šefredaktérja vladnega organa in ji — naravno — ni bilo treba bojev.

Kakor znano, je domača umetnost pri Hrvatih zelo razvita; umetniški obrt je od nekdaj imel v hrv. ženstvu svojo najboljšo oporo. V vezenju in tkanju so Hrvatice umetnice že po naravi in hrv. narodni motivi so znani po vsem svetu. Strokovno literaturo te vrste goji osobito gospa Jelica Bernadzikowska, ki je izdala obširen slovar ročnega dela. Praktične zasluge za razširjenje narodnih motivov in njihovo upotrebljevanje v vseh vrstah industrije, ki so dostojni ženskemu spolu, ima gdč. Cvetišić, ravnateljica ženske obrtne šole. Gospa Tišov, učiteljica na tej šoli in soproga znanega hrv. slikarja Tišova, ima specialno stroko: izgotavljanje hrv. narodnih preprog. Iz njene delavnice so izšle že prekrasne preproge naravnost umetniške vrednosti. Želeti je, da se umetnost tkanja preprog, ki je po Hrvaškem že precej izginila, po učenkah gospe Tišove zopet razširi ne le v idealno, ampak tudi v praktično korist naroda. Gdč. Maša Jančković, darovita slikarica, ki se pa posebno zanima za narodno umetnost, je v „Narodnem ognjišču“ in v drugih zbirkah otela pozabljenju premnogo starih krasnih hrv. vzorcev.

Na umetniških razstavah v Zagrebu je videti vsako leto več del mladih ženskih talentov, ki se gotovo še prav lepo razvijajo. V glasbeni umetnosti, kot operne in koncertne pevke, pa imajo Hrvatice, kakor znano, evropski glas.

Na univerzi se množe študentinje in iz tujih vseučilišč se sliši vsak čas o promociji Hrvatic. Mislim, da ne bo dolgo tega, ko prodre žensko gibanje tudi

na Hrvaškem v vse sloje in v vse kraje. Potreba je tu. Število žensk, ki si morajo zunaj družine služiti kruh, raste tudi na Hrvaškem rapidno. Ne goni jih težnja za samostojnostjo v borbo za delo in zaslužek, ampak glavno pomanjkanje eksistenčnih sredstev. Ni je skoraj hčere srednjega stanu, ki bi ne bila strokovno naobrazena, bodisi kot učiteljica, komptoaristkinja, modistkinja, šivilja itd. Naobrazba je pač tu ali mest ni, ni prilike uporabiti svoje sposobnosti plodonosno zase in za druge. Samo učiteljic izprašanih in potrjenih je preko 700 brez službe. Zato se trudi ženstvo najti vedno novih načinov dela in zaslužka. Najnovejša ideja je, ustanovitev kurzov za bolniške postrežnice. Zahtevala bi se precejšnja naobrazba in zglasilo se je že več aspirantinj iz krogov najboljših družin.

Da ne pozabim še odbora zagrebških gospa za Strossmayerjev spomenik. Sicer je delokrog sličnih odborov znan; veselice, zabave in podobno. Zagrebške gospe pa izdajajo tudi svoj posebni Strossmayerjev koledar, ki je sijajno opremljen ter vrši s svojimi literarnimi prispevki in s svojimi lepimi slikami tudi gotovo kulturno nalogo.

Morda bi tudi naše slovensko žensko društvo izdalo podoben „Prešernov koledar“, ki bi mogel biti obenem tudi ženski koledar po vzorcu lepega češkega „Damskega koledarja“.

S pričujočim katalogom je vsekakor storjen začetek podobnim publikacijam.

Fran Skulj:

Družba sv. Cirila in Metoda in njeno delovanje.

Dete družbe sv. Cirila in Metoda je njeno šolstvo, zato pa skrbi naša družba za svoje šolstvo tako, kakor skrbna mati za svojega nadebudnega otroka. Kakor ima postati materino dete v moški dobi opora, pomoč in obramba materi, veselje in luč njenemu očesu, tako ima postati naše šolstvo opora, pomoč, obramba in luč prosvete materi Sloveniji. — Družba sv. Cirila in Metoda je ustanovila po obmejnih krajih precejšnje število otroških vrtcev, ki imajo namen vzgajati našo slovensko deco že v najzgodnejši mladosti v narodnem duhu, da se v poznejših letih obvaruje potujčenja. Po obmejnih krajih so naši vrtci neobhodno potrebni. Sovražnik je lokav, on izkuša z vsemi mogočimi sredstvi pridobivati našo mladino in po tej starše za svoje namene. On ne štedi z denarnimi sredstvi, ponuja dostikrat, rekel bi, razkošne udobnosti našincem, samo za to, da bi jih potujčil ali vsaj pridobil za svoje nečedne namene. Naši vrtci zbirajo v takih okrajih našo narodno mladino pod svoje okrilje tu se neguje narodna zavest in po otrocih vplivajo vrtci in otroške vrtnarice tudi na zavest staršev, ki bi brez naših vrtcev postali

najbrže narodno indiferentni, ali bi se pa celo v kratkem času odtujili svojemu narodu. Kjerkoli so ustanovljeni naši vrtci, povsod so velikega pomena že zaradi tega, ker so protiutež narodno sovražnim vrtcem; poleg tega pa imajo tudi nalogo paziti na mladino, da ne zaide v šolski dobi v nemške ali italijanske šole, kjer bi se gotovo potujčila in izneverila svojemu narodu. — Veliko stroškov ima sicer družba sv. Cirila in Metoda s svojimi vrtci, vendar ne bo kazalo njih števila skrčiti, temveč treba bo že zaradi paraleliziranja bojne taktike naših narodnih nasprotnikov te vrtce še dalje vzdrževati in nove ustanavljati.

Naša družba ima sedaj v svoji oskrbi 12 otroških vrtcev s 14 oddelki; tri vrtce pa družba prav izdatno podpira in jih sme šteti med svoje. Vsega skupaj je tedaj 15 vrtcev s 17 oddelki.

Družba ima v svoji lasti eno stavbo za družbene vrtce, ta je na Savi pri Jesenicah. Stavba je nova in v vsakem oziru prav vzorno zgrajena. Drugi otroški vrtci so v privatnih hišah ali v zavodih.

Vsi vrtci so oskrbljeni s potrebnimi učili; kjer je česa nedostajalo, se je, ali pa se bode v kratkem času nabavilo.

Družbeno vodstvo je uvidelo, da je potreben vpogled v delovanje otroških vrtcev, zato je imenovalo za nadzornika družbenih vrtcev učitelja Frana Skulja iz Ljubljane. Ta je v tekočem šolskem letu nadzoroval vse družbene vrtce.

Uspehi otroških vrtcev. Družbene vrtnarice se resno trudijo vršiti svojo vzvišeno in težko nalogo. Težavno je dostikrat njihovo stališče: narodni nasprotniki onemogočujejo prav pogosto uspešno delovanje,

dostikrat pa ovirajo domorodci sami v svoji priprostosti in nebrižnosti za blagor naroda delovanje naših vrtnaric. V vseh vrtcih se neguje narodna zavest ter vcepljajo učne moči mladini ljubezen do rodne zemlje in matereinega jezika v mlada srca.

Prav lepo uspevajo družbeni šolski vrtci, a še bolje postane v vsakem oziru, če se vpelje po vseh vrtcih enotno postopanje. To pa se bo doseglo s tem, da se bodo v bodoče naše vrtnarice ravnale po „Navodilu za otroške vrtnarice“, ki ga je sestavil učitelj Fr. Skulj. To navodilo je sestavljeno v zmislu stremljenja po ciljih, ki jih zasleduje v svojem prosvetnem delovanju družba sv. Cirila in Metoda. — Tudi dobe vsi vrtci enake tiskovine in predpis, kako je voditi uradne spise.

Še večjega pomena, kakor otroški vrtci so za narodovo probujenje in njega prosveto po obmejnih krajih ljudske šole sv. Cirila in Metoda; — žal, da jih je premalo. Obstoječe šole so le prvi kameni za zgradbo obmejnega jeza, ki ima varovati slovenski živelj pred ptujčevim poplavljanjem. Dajte nam sredstev za ustanovitev in vzdržavanje slovenskih šol, dajte nam dobrih, inteligentnih učiteljev, ki bodo njih srca prepojena z ljubeznijo do ljudstva in rodne zemlje, in kmalu zgine preteča nevarnost potujčenja našega naroda. Družba sv. Cirila in Metoda vzdržuje sedaj **pet ljudskih šol**, ki imajo skupno **19 razredov**. Te šole so:

1. Slovenski vzporednici dekliške ljudske šole s pravico javnosti na zavodu šolskih sester v Mariboru.
2. Enorazredna deška in dekliška ljudska šola s pravico javnosti na Muti.
3. Petrazredna deška ljudska šola s pravico javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu (s tremi paralelkami).
4. Petrazredna dekliška ljudska šola s pravico

javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu. 5. Štirirazredna ljudska šola v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Kakor nam kaže statistični pregled, je uspeh naših šol še dovolj lep. Otroci pohajajo dosti pridno naše šole in to kaže, da je narodna zavest obmejnih Slovencev precej velika.

Družbene šole so pod nadzorstvom c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov, zato veljajo za naše šole predpisi in odredbe, ki jih izdajajo c. kr. šolske oblasti drugim javnim ljudskim šolam. Poučuje se tedaj in vzgaja mladina po modernih pedagoških in didaktičnih predpisih.

Šolarske knjižnice so se v tem letu izdatno pomnožile, vendar čaka v tem oziru družbe še mnogo gmotnih žrtev. Čtivo, (dobro seveda), je za obmejne Slovence velikanske važnosti, tako v prosvetnem, kakor tudi v narodnem oziru. Dolžnost in naloga naših obmejnih šol je navajati že mladino k marljivemu čitanju. Vsako vodstvo družbenih šol mora posvetiti šolarski knjižnici posebno pozornost, ter prav pridno deliti med učence knjige.

Učiteljske knjižnice so prav tako velike važnosti za naše šolstvo. Imeti hočemo stanovsko dobro izobraženo in inteligentno učiteljstvo, tako pa more postati le po nadaljnji izobrazbi, zato bi morala imeti vsaka družbena šola tudi strokovni nadaljnji izobrazbi namenjene primerne knjige. Teh, žal, naše šole nimajo v onem številu, kakor bi bilo potrebno.

Delovanje družbenega učiteljstva izven šole. Po nekaterih naših zavodih se je začelo učiteljsko osebje tudi izven šole gibati prav marljivo v prid slovenski stvari. Tako so se prirejale po mnogih vrtcih

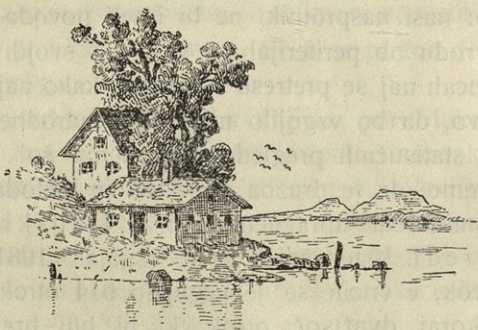
in šolah otroške veselice, ki vsekakor pripomorejo vsaj moralno k narodnemu čustvovanju mladine ter k narodnemu ponosu odraslih.

Tako delovanje je pravo in plodonosno. Svojemu učiteljstvu prav toplo priporočamo, da se približuje, kar mogoče vsem slojem slovenskega ljudstva, ter da ž njim sočuvstvuje, ga bodri in dviga in ga pridobiva za narodno stvar in narodovo blaginjo. Lepo in plodonosno polje se odpira našemu učiteljstvu v dosego gori-omenjenega smotra v predavanjih za roditelje. Pri predavanjih dajete staršem zlate nauke in pravila za dobro vzgojo njihove mladine, obenem pa si lahko pridobite njih srca, da bodo plamtela navdušenosti in svetega ognja za domovino. Geslo našega učiteljstva bodi: „Med svoje za narodni obstoj in njegov blagor!“ Svojemu učiteljstvu priporočamo, naj pazi na mladino, da bo govorila vsepovsod v domačem jeziku. Le na ta način bi se pokazala slovenska zemlja v svojih pravih bojah in naši nasprotniki ne bi imeli povoda trditi, da našega rodu ob periferijah ni več. — V svojih lokalnih konferencah naj se pretresa vprašanje, kako naj postopa učiteljstvo, da bo vzgojilo mladino v narodnem duhu.

Iz statističnih pregledov družbenih šol in vrtcev posnamemo, da je družba sv. Cirila in Metoda vzdrževala v minulem upravnem letu 5 ljudskih šol z 19 razredi. V teh šolah se je vzgajalo 1081 slovenskih otrok, v vrtcih se je vzgajalo 914 otrok, skupaj tedaj skoraj dvatisoč otrok, ki bi bili brez družbe sv. Cirila in Metoda večinoma izgubljeni za naš narod.

Na naših zavodih delujejo sedaj: 4 svetni učitelji, 5 veroučiteljev, 4 svetne učiteljice, 15 šolskih sester, 15 svetnih vrtnaric in 2 vrtnarici redovnici.

Družba sv. Cirila in Metoda se resno trudi, da bi rešila s svojim šolstvom v Slovencih to, kar se rešiti more. Sveta dolžnost vsakega zavednega Slovenca je, da po svoji možnosti neguje to, sedaj sicer malo prosvetno drevesce našega šolstva. Da bi že skoraj prošinila ves naš narod vroča želja in trdna volja po samo-
obrambi, potem bi vzrastlo to prosvetno drevesce v mogočno drevo, kajti njegove korenine bi srkale redilni sok iz širne rodne zemlje, njegove veje in vejice bi segale v skrajne koticke naše domovine. Ob njegovem sočnem sadežu bi se živila nešteta množica naših otrok. Vzšlo bi zlato solnce naše bodočnosti in v senci tega drevesa bi našla hladilno senco, odpočitek in uteho „Vdova“ tožna, zapuščena, — mati toliko sirot — sedaj še tužna majka „Slovenija“.

Dr. B.:

Jetika v otroških letih.

Jetika ali tuberkuloza je v otroških letih izredno pogosta. Pojavlja se kot pljučna ali kostna jetika ali pa se loti le posameznih delov otroškega telesa, n. pr. členkov, kože, žlez i. t. d. Nekatera tuberkulozna obolenja, kakor vnetje možganske opne, se pojavljajo po pretežni večini le v otroški dobi. In slednjič tudi tako razširjena skrofuloza v mnogih slučajih ni nič drugega kakor tuberkuloza kože in žlez.

Jetiko provzroča silno majhen, prostemu očesu neviden životvor, bacil tuberkuloze, ki se na vse mogoče načine lahko vrine v človeško telo, n. pr. po sopilih, prebavilih, skozi kožo i. t. d. Glavni razširjevalec bacilov tuberkuloze je jetični človek, in sicer izločuje bacile ponajveč s pljunki.

Jetika se ne podeduje, temveč otrok oboli, ker se je okužil. Zaradi tega pri naši mladini v premnogih slučajih lahko preprečimo razvoj jetike. Skrbno jo moramo varovati okužbe.

V prvem letu starosti se moramo ozirati predvsem na ozko dotiko z babico, materjo in pestunjo. Kako

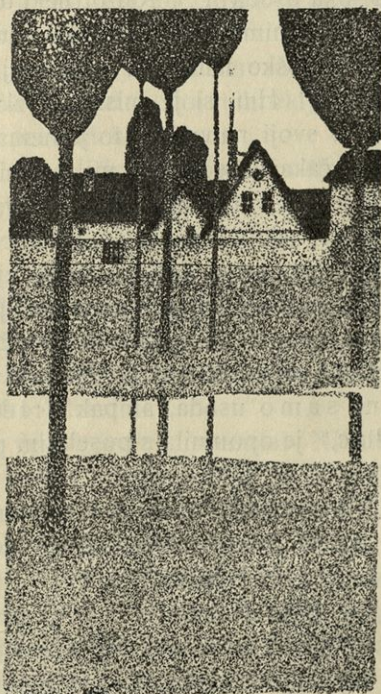
lahko je ena teh jetična in prenese svojo bolezen na otroka. Ravno tako jo prenašajo drugi ljudje, ki poljubljajo otroka in ga pritiskajo k sebi. Nikdar več v svojem življenju ni človek tako zelo izpostavljen takoiimenovani okužbi po kapljicah, kakor v prvem letu svoje starosti.

Pozneje igrajo važno vlogo različne otroške razvade. Otroci lazijo in se igrajo po tleh in valjajo celo svoje jestvine po prahu. V prahu pa se bacili tuberkuloze najtrdovratnejše drže. Tako se otrok posredno ali neposredno okuži s prahom. Ravno tako opasna je takoiimenovana okužba po nesnagi (Schmutz- und Schmierinfektion), ki provzroča jetiko pa tudi mnoge druge otroške bolezni.

Ko je otrok nekoliko dorastel in je začel hoditi v šolo, pride zopet okuženje od osebe do osebe v poštev. Od prijateljev in sošolcev, ki kašljajo, na katere pa nihče ne pazi, se naleze otrok jetike.

Če hočemo našo mladino obvarovati te strašne kuge, pa moramo paziti tudi na to, da se ojači naravna odporna sila, ki jo ima vsak človek in ki ga ščiti pred boleznimi. Dajajmo otrokom zdravo, tečno hrano, navajajmo jih na zrak, krepimo jim telo z gimnastičnimi vajami in primernimi športi. Velike važnosti je tudi zdravju primerna obleka. Slednjič moramo gledati na to, da se nikjer v obližju otrok ne nabira prah in ž njim zalega bacilov. Otroška soba naj bo kolikor mogoče priprosta, brez blazin in preprog, oprava gladka in svetlo pleskana, da se nikjer ne more nabirati prah, tla iz trdega lesa ali še bolje preprežena z linolejem, ki se da temeljito oprati. Vzorno otroško sobo je videti v razstavi.

Kdor se zanima za te, za blagostanje naše mladine tako važne zadeve, temu priporočamo knjižico „**Kako obvarujemo našo deco jetike?**“, ki jo je izdalo „Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih“. Dobiti jo je za ceno 40 v v knjigarnah, pa tudi pri oskrbništvu razstave. Knjižica je v prvi vrsti namenjena našim ženam in materam, ki naj bi si jo vse nabavile, ker bodo iz nje posnele marsikak koristen nasvet glede odgoje otrok vobče.

Marica II:

Usoda.

I.

Ničica je bila deklica kratkih kril in glavice, polne kočljivih vprašanj. Slišala je strica, kako je tožil nad bridko usodo.

Usoda, bridka usoda! . . . Kaj bi neki to bilo! . . . Aj, aj, kako jo je zanimala ta uganka! Hotela jo je razrešiti s svojo otroško fantazijo, a ni se ji dalo.

Bridka usoda! Hm, si je mislila o zlatem svitu otroške duše — v svoji naivnosti, to je nemara kakšno zdravilo. Čakaj, čakaj! Sedaj se mi pa ni treba več bati za svojo punco. Če mi zboli, ozdravim jo z usodo. Eh, punca, ne boj se, saj ti jo pocukram, da ne bo prebridka. Da, a kje dobiti usodo, kje?

Vprašala je mamo, kaj je usoda in kje se dobi.

„Eh, otrok ti, otrok s svojimi brezkončnimi vprašanji! Kako ti naj razložim, kaj je usoda!“

„Mama ne samo usoda, ampak bridka usoda, tako je rekel stric,“ je opomnila s posebnim poudarkom Ničica.

„Da, da, bridka usoda, prav imaš, navadno bridka.“

„Mama, kakor ono zdravilo, katero sem morala piti zadnjič, ko sem bila bolna?“

„Dušica, še bolj, še bolj!“

„Ali je usoda tudi zdravilo, mama, kaj je usoda?“

„Srčice, saj tega ne razumeš, če ti tudi razlagam.“

„Mama, prosim, prosim!“

„No, no, potrpi! . . . Usoda je zlato jabolko, ki se trklja pred človekom od rojstva do smrti. Človek se žene in peha za njim in dostikrat ga doganja in ujema . . .“

„Aha,“ je pohitela Ničica, „torej taka, kakršna so visela na mojem božičnem drevescu. Da?“

„Da, da, detece, tako jabolko je usoda.“

„Ali mama, jabolko na božičnem drevescu je samo od zunaj zlato!“

„Vidiš, ravno taka je dostikrat usoda. Od daleč se sveti in blešči, ako pa človek ugrizne v tako jabolko, včasih pregrizne črva.“

„Oh, mama, jaz nočem nikdar pokušati takega jabolka. Ali se pred menoj tudi trklja usoda . . . in pred teboj . . . pred atekom?“

„Da, da, Ničica, pred vsakim človekom, le vprašaj, strica. A poigraj se sedaj s svojo punco, jaz moram na delo!“ . . .

II.

„Vidiš, punca! Sedaj pa že vem, kaj je usoda, a ti še ne veš. Poslušaj, da ti povem: — Usoda je zlato jabolko . . . torej ne boj se več, zlato jabolko, a ne grenko zdravilo . . .“

Stric je skrivoma poslušal Ničičino lekcijo in blagroval njeno usodo, ki je bila doslej skozinsko zlato jabolko.

„Pazi,“ je končala Ničica, „da ne načneš nobenega, še tako lepega jabolka brez mene, da ne pregrizneš črva . . .“

„Ni-či-ca!“ je klical stric, stoječ pod odprtim oknom, „pojdi na solnčece, glej, kako je prijetno na vrtu!“

„Stric! če me ne boš drgal s svojo brado in če mi poveš, kaj je usoda! Da?“

„Da, da, vse bo po tvojem, le pojdi.“

Priskakljala je na vrt in stricu se je videlo, da je pomladno solnčece podvojilo svoje žarke. Dvignil je Ničico visoko v zrak in jo lahno poljubil na mala usteca...

„Da, striček, ako me boš vsakikrat tako poljboval, potem se ti pa ni treba obriti.“

„In če tako?“ je vprašal, potegnivši s svojo brado po njenem ličecu.

„Na!“ ga je stresla za brado in stekla po vrtu.

„Ničica, čakaj, čakaj, saj te ne bom več. Čakaj, povem ti, kaj je usoda!“ Došel je malo bégunko in jo prijel za ročico.

„Ali si huda, punčica?“

„Jaz nisem tvoja „mama“, da bi me jezil. Moja mama je ondan rekla ateku: „Ti si pač srečen, da imaš človeka, ki spuščaš lahko nanj svojo jezo.“ —

„Vidiš, poišči si tudi ti mamó, a veš, jaz bi nikoli ne hotela biti mama, tudi tvoja ne, ker imaš brado . . . No, sedaj mi povej, kaj je usoda!“

„Ničica, kaj je usoda? . . . Poslušaj! Usoda je zlato jabolko . . .“

„Da, ki se trklja pred vsakim človekom, hm, to mi je že povedala mama, vidiš, to že tudi moja punica ve, a ti mi povej kaj več. Ali si ti že kdaj videl tisto zlato jabolko, ki se trklja pred teboj?“

„Da, videl, čutil in srečal sem že svojo usodo. Čudna žena to, čudna, s strašno dolgim obrazom.“

„Oh nemara kakor naša učiteljica!“

„Hahaha, ti šaljivka!“ se je nehote zasmel stric. „Ali ti je tvoja učiteljica tako dolgočasna?“

„Oh, striček, striček! . . . Pripoveduj naprej,“ dostavila je malodušno Ničica.

„Dobro, torej. Da si boš laže predstavljala usodo, si misli, da je podobna tvoji učiteljici. — Ali je pa tvoja učiteljica vedno dolgočasna?“

„Ne, to ne. Kadar mi kaj lepega pripoveduje, bi jo celo rada imela . . .“

„No, zakaj je nimaš rada?“

„Ker vem, da mi ne privošči nobene povesti drugače, kakor če sem znala svojo nalogo.“

„Kako si natančna, Ničica! Glej, s tvojo usodo se ti ne bode godilo nič bolje. Usoda je tudi nekaka učiteljica za človeka, a o tem je s teboj težko govoriti.“

„Ah, težko govoriti, težko govoriti, saj nisem tako neumna kakor Janko, ki verjame, da so na svetu mačke z dvema repoma! — No, povej mi, kakšna je bila tvoja usoda, ki si jo srečal. Podobna moji učiteljici, to že vem.“

„Dobro! Čez ramo ji je visela bisaga.“

„Kaj je bisaga?“

„Bisaga, to je tista vreča, ki se obeša čez ramo. Pol jo visi po hrbtu, pol pa spredaj, a na sredi ima luknjo.“

„Aha, že vem. Tisti mož, ki pobira kosti po vasi, ima tudi tako bisago.“

„No, no, ravno tako je imela moja usoda.“

„In kaj je bilo notri?“

„Da, to je tudi mene skrbelo. Prosil sem jo, naj mi pokaže.“

„A stric, kako si vedel, da je bila žena tvoja usoda?“

„Veš, jako znana se mi je zdela, tako, da sem se ustavil pred njo in jo pozdravil. Nasmejala se mi je in me vprašala: „Ali veš, kdo sem?“

„Ne, sem dejal jaz, znana se mi zdiš, a . . .“

„Da, da, je rekla žena . . . Jaz sem tvoja usoda . . .“

„Ničica, Ničica!“ je klicala kratkovidna učiteljica, prihajaje na vrt po svojo učenko.

„Oh, striček, zlati striček, skrij me! Glej, moja usoda gre pome. Oh, oh, danes pa ne bo povesti, nič se nisem učila, pa ne smeš povedati mami!“

„Ni-či-ca!“ . . .

„Pojdi, pojdi, dušica!“ jo je bodril stric.

„A kaj bo s tvojo usodo?“

„Eh, Bog ve, Bog ve . . . Kadar umrem, zapustim tebi vso tisto srečo z obrestmi, katero je meni dolžna moja usoda,“ je vzdihnil striček raztreseno in bolj zase.

„Človek ne dobi nobene sreče zastonj, ampak odkupiti mora eno srečo z drugo. Marsikatero srce bi bilo srečno, ako bi pripoznalo svojo srečo in verovalo vanjo.“

„Kako čudno govoriš, da te ne razumem. S teboj je pač težko govoriti,“ se je jezila Ničica in odšla z učiteljico v hišo.

Stric pa je sedel na klop pod cvetoče veje jasminovega grma. Solnce ga je božalo s svojimi nežnimi pomladnimi žarki, zefir ga je pojil z lahnimi valčki cvetoče vesne, ptice so mu gostolele speve ljubezni, a njegovo motno oko je strmelo bolestno, brez življenja daleč, daleč nekam preko mej vsakdanjega sveta . . .

Iv. Bonač:

Pero, svinčnik, papir, razglednica in poštna znamka.

Koliko je v človeškem življenju stvari, ki so videti na prvi pogled malenkostne, dà, ničevne, a so v resnici največje važnosti in največjega pomena. Jekleno pero n. pr. je mala stvarca, ki pa igra v svetu velikansko vlogo.

Koliko bistrh glav je jekleno pero potrebovalo, preden je postalo to, kar je danes. Še leta 1820. je navadno jekleno pero veljalo 75 krajcerjev, njega popravilo pa 25 kr. Danes pa dobiš tako, ako ne boljše pero, za en do dva vinarja. Na vsem svetu je sedaj 19 tovarn za izdelovanje jeklenih peres. V Avstriji imamo eno (Kuhnovo) tovarno. Teh 19 tovarn izdelava vsak teden približno 40 milijonov peres.

Kako težaven je bil pred dobrimi 45 leti v naših šolah pouk v pisanju!

Učitelj lepomisja je zamudil s prirezovanjem in pripravljanjem gosjih peres, da so bila za pismeno rabo, tri četrti šolskega pouka; takisto tudi učenci. In ko je učitelj prinesel prvo jekleno pero v šolo, kakšna nezaupečnost je zavladala! Menili so, da je pretežko, da bo pisava zaradi tega okorna, ali mehanika je vse premagala. Da se kultura tako hitro razširja, je vse-

kakor tudi velika zasluga peresa, ki razsvetljuje um človeški.

Precej enako zgodovino ima tudi svinčnik. V Avstriji je svetovno znana tovarna Hardmudthova. Od nje sem izbral za šolo tri najboljše kakovosti, ki se prodajajo na drobno po dva, štiri in osem vinarjev.

Kako velikanska je industrija s papirjem, ni mogoče popisati na kratko, ker ima razvoj papirja celo zgodovino. Ako premislimo, da dobimo že nadrobno tri precej lepe pole za dva vinarja, tedaj si je lahko misliti, kako izboren in naravnost neobhodno potreben pripomoček za naobrazbo nam je papir. Mlado in staro lahko poljubno piše in riše; vendar pa ne smemo pozabiti, da je na milijone otrok, ki si ne morejo kupiti ne peresa ne svinčnikov in papirja, dasi je vse to izredno ceno. Starši naj bi navajali svoje otroke, da ne razsipljejo s šolskimi potrebščinami in ne trgajo po nepotrebnem lepega belega papirja in zvezkov. Kar si na ta način prihranijo, pa naj darujejo revnim součencem!

Kakor pero, svinčnik in papir, je tudi razglednica velik in znamenit pripomoček naše naobrazbe. Kraje vsega sveta, vso krasoto narave in vse, kar je ustvarila umetnost vseh narodov, vidimo lahko dandanes na razglednicah.

Potovalec, ki potuje po svetu, si kupi v vsakem mestu, povsod kjer so naravna čudesa ali kjer je ustvarila umetnost kaj izrednega, razglednice dotičnih krajev in umotvorov. To velja razmeroma le majhen denar, a ohrani v človeku živ spomin na vse, kar je imel kdaj priliko v svetu občudovati. Pa tudi oni, ki niso tako srečni, da bi mogli na pot, na to najboljšo

ljudsko univerzo, tudi onim kažejo razglednice, kakšne so dežele in mesta, kako je razvita v njih umetnost.

Velikega pomena je tudi poštna znamka, ki budi v dijakih zanimanje za zemljepis in zgodovino. S koliko marljivostjo in s kolikim interesom, dà, s strastjo nabirajo mnogi dečki znamenite in redke poštné znamke. Pustimo jim to veselje in podpirajmo jih v tem, saj je tudi poštna znamka dobro učilo — in kar je glavno, otrok niti ne ve, da se uči.

Pero, svinčnik, papir, razglednica in poštna znamka so veliki razširjevalci kulture. Koliko velikanskih tovarn izdeluje po svetu te učne pripomočke! In kjer so ti pripomočki najbolj razširjeni, kjer je njih promet največji, tam je tudi izobrazba človeštva na najvišji stopnji. Poslužujmo se tudi mi z veliko marljivostjo in vztrajnostjo teh cenениh učil, ki so ključ izomike; saj nas vodi edino le izomika k prosveti in svobodi!

Dr. E. Bretl:

Naši zobje in njih negovanje.

(Po profesor Jessenovi tabeli.)

- 1.) S poltretjim letom ima vsak otrok 20 zob mlečnjakov.
- 2.) V 6. letu se pojavi zadaj v ustih prvi stalni kočnik.
- 3.) Od 7. do 14. leta se zobje izmenjujejo.
- 4.) V 12. letu se pokaže drugi veliki kočnik, v 18. do 40. letu pa zadnji kočnik, takozvani zob modrosti.
- 5.) Zdravo zobovje je neobhodno potrebno za uspešno prebavljanje in za splošno telesno zdravje.
- 6.) Mlečni zobje imajo za otroka še več pomena, nego stalni zobje za odrastlega.
- 7.) Le kdor ima zdrave mlečnjake, bo imel tudi zdrave stalne zobe.
- 8.) Že v zgodnji mladosti je treba vse zobe vsak dan zjutraj, posebno pa zvečer temeljito osnažiti.
- 9.) Od 3. leta dalje jih je treba dati vsako leto preiskati pri zobozdravniku.
- 10.) Če začno gniti, jih je treba takoj zadelati (plombirati), še preden se pojavijo bolečine.

- 11.) Usta, ki so vhod v človeško telo, morajo biti popolnoma zdrava.
- 12.) Da ostanejo usta zdrava, je treba odstraniti vse korenine, ki se ne dado več ozdraviti; nazobnina se mora redno odstranjevati.
- 13.) Glej, da ohraniš svoje zobe s tem, da jih daš pravočasno zadelati, zakaj umetni zobje nadomeščajo prave le za silo.
- 14.) Kdor pri svojih otrokih zamudi negovanje zob, jim škoduje za vse življenje.
- 15.) Zobe zdrave — pol prebave,
 skrbno pazi snage prave!

Minka Govékarjeva:

Moderna mati.

Modernost in materinstvo! Marsikdo bi mislil, da se ta dva pojma izključujeta, ker materinstvo je staro veke in veke ter nima z modo nikakega stika. Drugi pa so drugačnih nazorov.

Nekdaj je bila vzor-žena ona, ki ni niti v svojem delovanju niti v mislih prekoračila praga kuhinje in spalnice. Čim manj se je o njej slišalo, čim manj o njej govorilo, tem bolje. Danes je taka mati in žena zavira družbe, zavira napredka in razvoja. Ker je konservativna, daje narodu umstveno zaostala, nerazvita bitja, ki zaostajajo za svojim časom in njega zahtevami. Od matere sedanjega časa zahteva človeštvo mnogo več, nego je zahtevalo včasih. Opravljati mora znati hišo, biti mora svojemu možu prijateljica in pomočnica in svojim otrokom — vse. Dandanes ne zadošča več, da zna mati oprati svojemu otroku plenice in mu zašiti oblekice ter da zna pripravljati obed. Vzgajati mora znati iz svojih otrok — ljudi, sposobne za življenski boj, ki je danes hujši, nego je bil kdajkoli. Ni dovolj, da mati samo ve, koliko dela in skrbi daje telesno negovanje otrokovo, marveč mora docela razumeti in se popolnoma zavedati, koliko odgovornost prevzame žena s tem, da postane mati.

Tako malo, drobno, še nerazumno bitjice se razvija in raste povsem pod materinim vplivom. Pod njenim nadzorstvom raste to malo telesce in pod njenim duševnim očesom se ima razvijati tudi otroška duša, ki je bila doslej še bel, nepopisan list. Pod njenim nadzorstvom vzklijejo na tej mladi duši prve človečanske mladike. Mati je priča prvih otroških vzklikov, prvih misli, prvih kretenj. In tu je treba, da jih razume, da si jih je v svesti, da jih previdno in modro vodi: Kjer je potreba, jih nekoliko izgladi, drugje jih izpopolni, zopet drugje jih ublaži ali pa okrepi.

Da pa more pravilno vršiti vse te velike in težke dolžnosti, mora mati poznati današnji svet daleč izven praga svojega doma, poznati mora strujo človeštva, ki bode nekoč zapadel vanjo njen otrok. Poznati mora duha časa v vsej njega celoti, da more pripraviti svojega otroka za življenje, kakršno je in ki ni tako, kakršno bi moralo biti.

Koliko tragedij se odigra v mladih dušah človeških bitij, ki pridejo mahoma v povsem nov in nepoznan svet, za katerega so popolnoma nepripravljena! Misli so se jim prepojile z zrakom, ki veje med kuhinjo in sobo, — a dalje ne; njih duh je brez obzorja, njih duša sicer nedolžna, a tudi nevedna in prazna.

Zato pa je treba ženi kulture, omike je treba dekletu, da bo prav vršila nalogo žene in matere! Kulture je treba materam, da bo kulturno tudi človeštvo! To so že davno uvidele moderne države v Evropi in izven nje. Ljudje uma so začutili, da se tudi duševna odgoja otroka začanja v njegovi najnežnejši mladosti, da torej mati otroka ne odgaja le telesno, nego da mu mora vzporedno vzga-

jati tudi duha. In zato se je misleče človeštvo odločilo, da dá materam — kulture. Ženska učilišča niso ustanovljena vsled ničemurnosti države in tudi ne zato, „da si žensko bitje ospe z vedo in vednostjo cvetlični prah z nežne svoje duše, da izgubi svoj poklic“ — kakor se je izrazil ugleden nemški drž. poslanec in pisatelj, ki pa je vkljub temu velik nazadnjak, — ženska učilišča so zato, da ženska izpopolni svojega duha in svoj razum, da oboroži svojo dušo in srce za naravni poklic, da se pripravi za nalogo, ki ji je naložena od narave.

Zato pa je vse žensko vprašanje: delo in kultura! In ta kultura žene in žene-matere bo potegnila vse človeštvo z orjaškim korakom tja, kamor teži, — naprej. Žensko vprašanje je občečloveško, socialno, narodno. Zato zavzema danes v ženskem vprašanju jako veliko važnost moderna mati, ki bode dala človeštvu bodočo napredno, krepko generacijo.

Prav zato pa je dolžnost človeštva, da vpoštevaj ženstvo, da računa ž njim, kakor z važnim faktorjem, ki se ne sme in ne more prezirati... In če se ženstvo povsod in vedno ne zaveda svojih dolžnosti in svojih pravic, naj bi ga moštvo opozorilo na to ter naj bi naravnost zahtevalo od ženske, da je treznomisleče, dalekovidno, razborito in duševno popolnoma razvito bitje, ki nam bo dalo in vzgojilo istotako treznomisleč, krepko razvit, duševno in telesno zdrav zarod. Dokler bodo možje zadovoljni z načičkanimi modnimi damami ali pa z dobrimi, a sicer praznimi gospodinjami, dotlej ni misliti na kak izdatnejši napredek.

V vsakem, tudi najkonservativnejšem, pod najhujšim pritiskom vlad in razmer živečem narodu so napredne stranke, ki teže za tem, da bi odprle svojim

rojakom pot do resnične duševne svobode. Poizkušale so reorganizirati, reformirati življenje, narodne ustanove, društva, šole — ali uspeha niso dosegle posebnega. Reakcija, nazadnjaštvo je preko noči porušilo ono, kar so naprednjaki s težkim, samopožrtvovalnim trdom zgradili tekom mesecev in let. Neka tajna, neznana sila je izbrisala vsak sled napornega dela, izpodkopavala najlepše namene in prekrizavala najidealnejše načrte.

Tedaj pa so šli naprednjaki na lov za to neznano, a sila mogočno sovražnico. In zasledili so jo končno — za ognjiščem, ob zibeli. S kuhalnico v rokah, plenice zvijajočo, metlo vihtečo so jo našli to strašno silo: bila je ženska. Ženska brez omike in obzorja, mati v predpotopni duševni zaostalosti in polna srednjeveškega mračnjaštva, nevedna, a sužnica vraž, praznoverstva, novošegnega malikovalstva, igrača vplivov najnepoštenjših sleparjev . . . ženska brez lastnih misli, brez lastne sodbe, brez samostojne volje . . . mrtvo orodje v rokah reakcionarjev, sovražnikov kulture in napredka!

Zato pa naj bi naše prosvetljeno, resnično napredno moštvo in naše misleče ženstvo neprestano in glasno zahtevalo: Dajte našim ženam več in več omike, duševne in srčne kulture! Potem šele bodo naprednjaki uspevali s svojim delom in Slovenci postanemo v istini moderen kulturni narod!

Corrigenda.

V „Baladi Kilijana Najdeniča“ se ima glasiti 13. verz tako:

Iz cunj se otrok smeje mu v obraz!

in na str. 2. v 17. verzu mora biti prva beseda **Pa** (ne: In!)

Aškerc

Stalne, najnižje cene !

Velika, moderna zaloga

∴ oblek ∴

za gospode in za dečke

○ ○ ○

A. KUNC

Ljubljana, Dvorski trg števil. 3

pod „Narodno kavarno“.

○ ○ ○

Najbogatejša izber izredno
finih in tudi praktičnih, cenih
oblačil za dečke vsake starosti.

Stalne, najnižje cene !

Mleko doječih mater
: pomnoži in izboljša :
SLADIN.

Pri otrocih, bolnikih, okrevajočih,
nervoznih in zdravih najbolje pre-
== izkušen in neprekosljiv. ==

□ □ □

Mojih 8 otrok

in na tisoče drugih ne pije nič drugega nego **Sladin**,
t. j. **drja. pl. Trnkóczyja sladni čaj** (naj se ne zamenja
s sladno kavo), ki se mu primeša **nekoliko** prekuhanega
kravjega mleka in se daje že en dan starim dojenčkom.
Kot naravno, preprosto, najbolj čisto, najceneje otroško
redilo zaleže tudi tedaj, kadar druga redila ne izdajo
več. Zadošča navadna dojlina steklenica. Prejel sem
o njem pismena in ustna priznanja ter odkritosrčno
zahvalo mater, ki so obupavale, predno so rabile
Sladin, dalje priznanja zdravnikov in babic.

1 zavoje po $\frac{1}{4}$ kg, 50 vinarjev, zadošča za 20 do 30 dni.
Dobiva se povsod. Po pošti franko 5 zavojev 2 K 50 v

Lekarnar Ubald pl. Trnkóczy v Ljubljani

Kranjsko.

Modna trgovina
Josipina Podkrajšek

v Ljubljani, Jurčičev trg

priporoča svojo

bogato zalogo modnega blaga kakor

∴ vsakovrstnih najfinejših čipk, ∴

ovratnikov, rokavic, steznikov,

damskih in otroških reformnih hlač,

∴ predpasnikov i. t. d. ∴

Velika izbira najnovejših

bluz

iz svile, batista, čipk, volne ter mod. blaga.

Vsakovrstna fina svila ter velika zaloga perila.

Postrežba cena in točna.

Matere

kupujte svojim otrokom izključno
le higienične

normalne črevlje

Tip=Top.

Edino to obuvalo ne povzroča nikakih bolečin in niti najmanj ne poškoduje noge. Poleg tega je jako trpežno, ker je vseskozi šivano.

Te najboljše črevlje, ki so pravi le tedaj, če imajo na podplatu odtisk „Tip-Top“, prodaja

Julija Stor
v Ljubljani, Prešernove ulice.

Bazar k „ljubljskemu gradu“.

Emil Dobrič

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

(poleg c. kr. glavne pošte).

Priporoča svojo bogato založeno trgovino z galanterijskim blagom, igračami, parfumerijami, predmeti za spomin, darila in srečolov; velika izbira najmodernejših soh, vaz, slik in drugih predmetov za ozaljšanje domov, najnovejših albumov, okvirov za slike, ročnih, šolskih in potovalnih torbic, denarnic, priročnih ogledal, nožarskih predmetov itd

Cene vzbujajo pozornost!

Samo na solidni podlagi!

Vedno novosti v razglednicah na drokno in na debelo.

Narodna in univerzitetna
knjižnica

© NUK

00000453187

